

ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ

ΣΥΡΙΑΝΩΝ

από το 1900

Βραβείο Ακαδημίας Αθηνών 2020

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΣΥΝΔΕΣΜΟΥ ΣΥΡΙΑΝΩΝ

Ύλη από την Ηλεκτρονική Έκδοση

01/07/23—30/09/23

Έτος 28ο Τεύχος 110

ΚΑΛΟ ΦΘΙΝΟΠΩΡΟ !

Αναχωρούν και οι τελευταίοι λουόμενοι..

ΑΝΤΙ ΠΡΟΛΟΓΟΥ

Όπως κάθε καλοκαίρι, έτσι και φέτος, πολλοί από τα μέλη και φίλους του Συνδέσμου Συριανών βρεθήκαμε στη Σύρα μας.

Το νησί κατακλύστηκε από επισκέπτες, Έλληνες και ξένους. Οι δρόμοι γύρω από την πλατεία Μιαούλη και το λιμάνι είχαν πρωτοφανή συνωστισμό.

Οι πολιτιστικές εκδηλώσεις άφθονες και υψηλού επιπέδου, άφησαν τις καλύτερες των εντυπώσεων.

Ύστερα από τέσσερα χρόνια επαναλήφθηκε η θερινή συνεστιάση του Συνδέσμου Συριανών, με μεγάλη επιτυχία.

Ανακοινώθηκε, επίσης, το πλούσιο πρόγραμμα των εκδηλώσεων του Συνδέσμου Συριανών για την περίοδο 2023–2024. Ξεχωριστή θέση κατέχει η παρουσίαση του νέου βιβλίου «Η Ερμούπολη της Σύρου (1821–1950)», του Ομότιμου Καθηγητού Πανεπιστημίου Κρήτης κ. Χρήστου Λούκου, στις 22 Νοεμβρίου 2023 στη Στέγη μας. Το βιβλίο πραγματεύεται την ιστορία της Ερμούπολης και θα το προλογίσει η ιστορικός τέχνης κ. Μαρίζα Δαλεζίου.

Σύντομα θα κυκλοφορήσει το νέο πολύ ενδιαφέρον ημερολόγιο του Συνδέσμου Συριανών για το 2024. Το θέμα του θα είναι «Αποτυπώνοντας τη Σύρο σε νησολόγια, πορτολάνους χάρτες, χαρακτηριστικά και φωτογραφίες», ξεκινώντας την αναδρομή από τους πρώτους χάρτες της Σύρου, μέχρι την έλευση της φωτογραφίας.

Ο Σύνδεσμος Συριανών είναι ο σύνδεσμος που μας ενώνει και μας ανεβάζει.

Σας περιμένουμε όλες και όλους στις εκδηλώσεις μας.

Καλό φθινόπωρο και καλή σαιζόν, να είμαστε καλά να ανταμώνουμε!

Χρήστος Θανόπουλος

ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΣΥΡΙΑΝΩΝ

Έτος Ιδρύσεως 1900

Πατριωτικό - Πολιτιστικό - Φιλανθρωπικό Σωματείο

3ης Σεπτεμβρίου 56 - 5ος Όροφος

10433 Αθήνα

Τηλ : 210 8226785

E-Mail : syn.syrianon@gmail.com

: synsyrianon@synd.gr

Ιστοχώρος : www.synd.gr

Ηλεκτρονική Διαδικτυακή Έκδοση

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ ΣΥΝΔΕΣΜΟΥ ΣΥΡΙΑΝΩΝ

Ενημερωτικό Περιοδικό

Έτος 28ο - Τεύχος 110

ΙΟΥΛ - ΑΥΓ - ΣΕΠ 2023

ISSN 2241 - 9497

Υπεύθυνος Έκδοσης

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΣΤ. ΒΑΦΙΑΣ

Πρόεδρος Συνδέσμου

Δημιουργία - Ενημέρωση

Κωνσταντίνος Ν. Παπαπολίζος

Διόρθωση κειμένων

Χρήστος Θανόπουλος

Συνεργάτες παρόντος τεύχους αλφαβητικά

Δημήτρης Βόϊκος

Χρήστος Θανόπουλος

Τάκης Κυριτσόπουλος

Μαρία Ρώτα

Νίκος Σαλίβερους

Δακτυλογράφηση Κειμένων

Χρήστος Θανόπουλος

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΑΠΟ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Τα ενυπόγραφα [κείμενα](#) εκφράζουν τις προσωπικές και μόνο θέσεις των [συνεργατών](#) συγγραφέων τους και συνεπώς δεν απηχούν τις θέσεις του εντύπου μας, το οποίο όμως διατηρεί το δικαίωμα να τα τροποποιεί όταν αυτό κριθεί αναγκαίο.

Ψηφιακή Εκτύπωση Περιοδικού από την «Γράμμα Εικόνα» του Νίκου Χατζίρη

Ζακύνθου 16 – 11361 Αθήνα Τηλ 2108841197

Έκθεση στο ΛΥΚΕΙΟ ΕΛΛΗΝΙΔΩΝ ΣΥΡΟΥ
«Μεταξωτά, Δαντέλες και Φλουριά»,
τον Αύγουστο 2023
Κείμενο, φωτογραφίες, Χρήστου Θανόπουλου

Την Κυριακή 6 Αυγούστου 2023, πραγματοποιήθηκαν τα εγκαίνια της έκθεσης «Μεταξωτά, Δαντέλες και Φλουριά», στην κεντρική αίθουσα του Λυκείου Ελληνίδων Σύρου. Παρουσιάστηκαν δημιουργίες της Χοροδιδασκάλου κ. Μαρίας Κορφιάτου. Πρόκειται για μια σειρά μικρογραφιών από φορεσιές και κεφαλοδεσίματα της ιματιοθήκης εθνικών ενδυμασιών του Λ.Ε.Σ. και της λαογραφικής του βιβλιοθήκης, που δημιούργησε η κ. Κορφιάτου, σε ένα διάστημα τριών ετών, ξεκινώντας από τις δύσκολες μέρες της πανδημίας. Επίσης, κατασκεύασε και ακριβή αντίγραφα ή παραλλαγές παραδοσιακών κοσμημάτων.

Η πρώτη κατασκευή αφορούσε την κούκλα και το μπούστο της Κερκυραϊκής Νυφικής ενδυμασίας. (Ο Τορκός με την μπόλια). Ακολούθησαν και οι άλλες περιοχές του ελληνικού χώρου (Πάρος, Αστυπάλαια, Τήνος, Θράκη, Κρήτη, Μικρά Ασία, Πόντος, κ.α.). Στη φορεσιά της Κούλουρης (Σαλαμίνας) ο κεφαλόδεσμος περιλαμβάνει φεσάκι με τάσι (κόσμημα) και μπόλια (μεταξωτό μαντήλι). Οι Πόντιες φορούσαν στο κεφάλι το Τεπελίκ ή Τάπλα (καπελάκι εξωτερικά με τσόχα ή βελούδο, χρυσά φλουριά, εσωτερικά σκληρό χαρτόνι), που δένονταν στο κεφάλι με δύο κορδέλες. Ο Λευκαδίτικος Νυφιάτικος κεφαλόδεσμος αποτελείται από το δέμα, το κεφαλοπάνι και το φέσι συμπληρώνεται από το κεφαλοδέτι (στεφανωτή πλεξίδα). Στη Μύκονο φορούσαν το μεταξωτό μαντήλι δεμένο πάνω σε ένα άλλο πιο χοντρό, σαν υποστήριγμα, ώστε να έχει όγκο. Πολύ πλούσια η διακόσμηση του κεφαλόδεσμου της

νύφης από την Αστυπάλεια, με το χρυσομάντηλο. Η Θρακιώτισσα φοράει τη χαρακτηριστική κοκκινο-πράσινη-κιτρινόμαυρη μαντήλα, που στερεώνεται στη μπάпка, ένα κόσμημα με φλουριά. Περίτεχνος ο κεφαλόδεσμος σαν περικεφαλαία «κατσούλι», του Ρουμλουκιού (Παλαιού Γιδά, Ημαθείας), που περιλαμβάνει δύο άσπρα μαντήλια, τον νταρμά, το τσεμπέρι και το μαύρο μαφέσι.

Όσες ενδυμασίες δεν υπήρχαν στην ιματιοθήκη του Λ.Ε.Σ., εντοπίστηκαν από τις αντίστοιχες στο Μουσείο Μπενάκη στην Αθήνα, καθώς και από φωτογραφίες σε βιβλία. Χρησιμοποιήθηκαν τα ίδια υφάσματα με αυτά των αυθεντικών ενδυμασιών. Είναι αξιοθαύμαστη η πιστή αναπαραγωγή, η καλλιτεχνική απόδοση και η ποικιλία των έργων. Η συλλογή είτε θα παραμείνει στην κατοχή της κ. Κορφιάτου, είτε θα δωρηθεί εν μέρει ή εν τω συνόλω της στο υπό κατασκευήν Λαογραφικό Μουσείο του Λ.Ε.Σ. και στο Λ.Ε.Σ. Όπως τόνισε και η Πρόεδρος του Λ.Ε.Σ. κ. Χριστίνα Λιγοψυχάκη-Δενδρινού, είναι ένας πολύ καλός τρόπος ώστε να προσεγγίσει το ευρύ κοινό και ιδιαίτερα η νεολαία, τους θησαυρούς του Λ.Ε.Σ. και της ελληνικής παράδοσης.

Πολύ ωραία και ευφάνταστη η παρουσίαση της έκθεσης. Σε ένα ξεχωριστό τραπέζι υπήρχαν οι τρέσες, οι χρυσοκλωστές, τα υφάσματα και όλα τα υλικά των δημιουργιών. Τα εγκαίνια τίμησαν με την παρουσία τους το Δ.Σ. του Λ.Ε.Σ., ο υποψήφιος δήμαρχος κ. Ρώτας, μέλη του Λ.Ε.Σ., φίλοι και συγγενείς.

Φωτογραφίες των δημιουργιών της κ. Μαρίας Κορφιάτου κόσμησαν το ημερολόγιο του Λ.Ε.Σ. για το έτος 2023. Η κ. Λιγοψυχάκη στον χαιρετισμό – πρόλογο του ημερολογίου αναφέρει ότι, το Λ.Ε.Σ. δημιουργήθηκε πριν 107 χρόνια στην Ερμούπολη, από την τότε νεαρή δεσποινίδα Μαρία Καλλάρη, μέλος του Λυκείου των Ελληνίδων Αθηνών, κατ' εντολή της Προέδρου Καλλιρρόης Παρρέν, η οποία και το εγκαινίασε επισήμως στις 16 Απριλίου 1915. Τα εξοχότερα ονόματα της τότε συριανής κοινωνίας αναφέρονται στα ιδρυτικά του μέλη, που ήταν και το πρώτο περιφερειακό παράρτημα. Η πολυσχιδής κοινωνικοπολιτική δράση του Λ.Ε.Σ. αφορά την εκμάθηση παραδοσιακών χορών και τραγουδιών, με εμφανίσεις στην Ελλάδα και το εξωτερικό, τμήμα ζωγραφικής, χορωδία, μαντολινάτα, μαθήματα πιάνου και λαϊκών μουσικών οργάνων, ρυθμική γυμναστική, κέντημα, διακοσμητική, εκμάθηση γλωσσών και τμήμα αργεντίνικου τάνγκο στο παρελθόν. Οι νέοι και οι νέες διδάσκονται εκτός των άλλων, την αγάπη στην παράδοση και την Εθνική Κληρονομιά, το ήθος, την αξιοπρέπεια και τον αυτοσεβασμό.

Συγχαρητήρια στην κ. Κορφιάτου, στην Πρόεδρο κ. Λιγοψυχάκη και στο Λ.Ε.Σ. που με την αδιάκοπη παρουσία του στα συριανά τεκταινόμενα, δικαιώνει επάξια τον τίτλο ενός από τα πλέον δραστήρια παραρτήματα του ιστορικού σωματείου.

Ετήσιο Μνημόσυνο Αδελφών Ρεθύμνη

Κείμενο, φωτογραφίες Χρήστου Θανόπουλου

Την Κυριακή 20 Αυγούστου 2023, πραγματοποιήθηκε επιμνημόσυνη δέηση για τους Κάσιους ευεργέτες Νικόλαο και Μηνά Ρεθύμνη, στον Ι. Ν. Αγ. Γεωργίου και στον τάφο της οικογενείας. Χοροστάτησε ο πατήρ Δωρόθεος Γάγγος.

Παρόντες από το Σύνδεσμο Συριανών ήταν ο Πρόεδρος κ. Δημήτρης Βαφίας, η κ. Άννα Βαφία, η κ. Ελένη Τσαούσογλου, η κ. Μαίρη Πασσά ο κ. Χρήστος Θανόπουλος, κ.α.

Μερικές Φωτογραφίες

ΣΥΡΙΑΝΕΣ ΙΣΤΟΡΙΕΣ

ΑΡΧΙΖΕΙ ΤΟ ΜΑΤΣ ...

Από τον Τάκη Κυριτσόπουλο

Λίγο πριν τον μεγάλο τελικό, ο Θράσος με μιλιτέρ φόρμα παραλλαγής και τσιγάρο άφιτρο στο αφτί επισκεύτηκε τους παίκτες της «Ρόνστιμπακ» στα αποδυτήρια, που δεν ήταν άλλα από ένα καμπινάτο τρεχαντήρι, τραβηγμένο στην εσχάρα του Καρνάγιου, για να τους δώσει τελικές οδηγίες και να τους ντοπάρει.

Το σκάφος μπροστά στο καφενεδάκι του Καστριώτη ισορροπούσε απάνω σε δύο γιοστέκια και το μπουντελιάριζε ένα χοντρό μαδέρι στην αριστερή του μάσκα. Μέσα οι ποδοσφαιριστές αλλάζανε.

– Πετάχτε μου ρε, καμιά μπαρούμα να σκαρφαλώσω, φώναξε ο Θράσος. Όμως δεν έλαβε καμιά απόκριση. Ξαφνικά άκουσε κάποιο θόρυβο, γύρισε το κεφάλι και είδε τον Παντελή, το μπακ – χαφ, να κρατά μια ξεφούσκωτη μπάλα και να του λέει:

– Μας τρύπησε η σαμπρέλα, μίστερ ...

– Και πώς θα παίξουμε, ρε, στον τελικό; Με την ... κάλτσα της πεθεράς μου; Άμε, Παντέλο, στον Μανώλη τον ποδηλατά να σου τηνε κολλήσει με “σολουσιόν” και “ευρωπαϊκόν”, ύστερα βάλτονα να στη φουσκώσει και θα περάσω, πες του, να λογαριαστούμε.

Ο Μανώλης ο ποδηλατάς, καρσί στου Ασημομύτη το μύλο, καλοδεχότανε τα παιδιά, αλλά για να σου 'δωνε την τρόμπα να κάνεις τη δουλειά σου, έπρεπε πρώτα να του ... φούσκωνες τις ρόδες έξι ποδηλάτων!

Ο Θράσος κατάφερε ν' αναρριχηθεί στο σκάφος. Μόλις εμφανίστηκε στην καμπίνα όλοι προσηκώθηκαν σεβαστικά.

Χωρίς περιστροφές άρχισε να τους δίνει οδηγίες:

– Λεπόν, έχουμε και λέμε: Τερματοφύλακας ο Βαγγέλης το Μουίτς. Αριστερό μπακ ο Μαυρουδής και δεξί ο Παντελής. Όξω δεξιά ο Γιάννης, όξω αριστερά ο Σταμάτης το Νεκό και φουνταριστός το Πικιουί. Γκέγκε;

– Και 'γω πού θα παίξω, θείο, κλαπούρισε ο Νικολής ο Μαρκεζίνης, αυτός με το τεράστιο κεφάλι, που πάνω του απλώνανε ... τον τραχανά!

– Εσύ θα παίξεις όξω φυλαρούχας, Μαρκεζίνη παιδί μου ...

– Τότε θα μαρτυρήσω κι εγώ στην κερά Ρνούλα, πως της κλέβεις τα παστέλια, φώναξε ο Μαρκεζίνης και πήδηξε απ' το πλεούμενο.

Ο Θράσος έβγαλε όλον τον διδακτισμό του στους παίκτες:

– Λεπόν, θα ορμάτε ακάθεχτοι, ρε σείς, και όποια πάρει ο Χάρος! Έχω τις απαιτήσεις μου και όποιος δεν ανταποκριθεί ... θα πάει άκλαφτος με συνοπτικές διαδικασίες!

– Θα τους πιούμε το αίμα, δάσκαλε ...

– Απάνω τους ρε, φάτε τους την καρδιά και το σκώτι!

– Φωτιά και τσεκούρι, αδέρφια!

– Οκεί, τώρα μπάτε στην αράδα να σας τραβήξω μια αναμνηστική φωτογραφία.

Α, να κι ο Παντελής με την μπάλα ...

– Όλα στο καντίνι, μάνατζερ, φώναξε εκ του μακρόθεν ...

– Τί έγινες, ρε Παντέλο; Λίγο ακόμα και θα σ' έβαζα στις αναζητήσεις ... του Ερυθρού Σταυρού!

– Είχε μεγάλη ουρά το ποδηλατάδικο ...

Ο Θράσος τότε πήρε παράμερα τον Παντελή και του ψιθύρισε:

– Και όπως θα αμύνεσαι, ρίχνε και καμιά στραβοκλωσιά απάνω ... στην πεθερά μου με τη μπάλα ...

– Εγώ, κόουτς, και ίσια να βαράω, πάλι ... απάνω της θα παγαίνουνε οι μπαλιές μου!

Πρώτη βγαίνει στο γήπεδο, απ' το μαρμαράδικο μέσα, η ομάδα του «Αστέρα». Επακολουθεί ντελίριο ενθουσιασμού με καινοφανή φαινόμενα υστερίας! Πυροτεχνήματα και τροchioδεικτικά βεγγαλικά εκτοξεύονται. Πορτοκαλί καπνογόνα κάνουνε την ατμόσφαιρα αποπνικτική, μπόμπες κρότου – λάμψης στέλνουνε πολλούς θεατές στον ωριλά και ιαχές ουρανομήκεις κάνουνε πολλά άλογα, που σέρνουνε αραμπάδες, να αφηνιάσουν!

Αρχηγός και μπακ δεξί του «Αστέρα» είναι ο Βιδάλιος, ο οποίος παράλληλα επέχει και το πόστο του άμισθου προπονητή και ως εκ τούτου δικαιούται να φορά την ποδοσφαιρική φανέλα πάνω απ' το κουστουμάκι του, ενώ την κεφαλή του, κουρεμένη εν χρω, καλύπτει πηλίκιο του γυμνασίου με καρφίτσες στα πλάγια και κουκουβάγια στο μέσον. Το χρώμα της φανέλας του «Αστέρα» θυμίζει το άλικο της αιμόπτυσης και το κοσμεί πενταπλής εξαχτίδωσης ιβουάρ αστέρι στο μέρος της καρδιάς. Την εμφάνιση συμπληρώνουν λευκό σορτσάκι, τσουράπια στο μπλε – μαρέν ίσαμε το γόνατο και παπούτσια με τάπες και πέταλα.

Πίσω απ' τον αρχηγό τρέχει ο τερματοφύλακας, ο Βαγγέλης, η Μαμμή, κρατώντας φουσκωμένη σαμπρέλα. Ακολουθούνε με καμάρι περίσσιο οι αμυντικοί Βερίκοκος και Γιάννης Μανώλος και έπονται ο Βαγγέλης έξω δεξιά, ο Λάκης σέντερ φορ και ο Σάββας έξω αριστερά, καθώς και οι αναπληρωματικοί Καλιακούδας και Γιάννης Ατέρπας.

Η ομάδα του «Αστέρα» προς εφέ φέρνει δέκα γύρους το γήπεδο, όπου οι μισοί φίλαθλοι τους αποθεώνουνε και οι αποδέλοιποι τους γιουχάρουνε αγρίως πετώντας τους ζέρζελα και μήλα φιρίκια!

Τώρα έρχεται η σειρά της «Ρόνστιμπακ» να βγει στον αγωνιστικό χώρο. Ο Θράσος προπορεύεται χτυπώντας παλαμάκια, για να δώσει τέμπο στους οπαδούς.

– Τόπο στα νιάτα, ξελαρυγγιάζεται ...

Άμα τη εμφανίσει της ομάδος στο γήπεδο επέρχεται χαμός! Οι κοχύλες των ψαροκάϊκων βρυχώνται. Τα κογκς και τα κύμβαλα κρούονται εκκωφαντικά και οι αεροφλεγείς ρουκέτες, όπως και οι κόκκινες σκυταλίδες, που εκτοξεύονται δημιουργούν ατμόσφαιρα σουρεαλιστική!

Ποδοκροτήματα δονούν τα πέριξ και ο μπακάλης ο Ζαφείρης απαιτεί κι άλλον τσιμεντόλιθο να συντρίψει!

Οι δύο αρχηγοί των ομάδων, ο Γιάννης και ο ορκισμένος οχτρός του ο Βιδάλιος ανταλλάσσουν λάβαρα από χαρτόνι και χλιαρή τυπική χειραψία. Ο διαιτητής στρίβει το νόμισμα στον αέρα.

– Κορώνα, στοιχηματίζει ο Θράσος ... και βγάζει 'κοσάρι ...

– Εγώ παγαίνω Γράμματα, του αντιβγαίνει κάποιος γαϊδουρολάτης, που σκοπεύει μετά το ματς να μεταβεί στο σπίτι του στην Απάνω Μεριά ... στα Γράμματα!

Ο Ζεβανζέλ σκαρφαλώνει στο τραπέζι και σηκώνοντας ψηλά το κύπελλο, το μοστράρει στους παίκτες της ομάδας του.

– Για δέστε τι σας έχω εδώ !!!

– Σκάνδαλον, σκάνδαλον, διαμαρτύρεται έντονα ο πρόεδρος του «Αστέρα». Η συμπεριφορά σας, κύριε ομολόγε, είναι αυθαίρετη, προκλητική και απάδει του «ευ αγωνίζεσθαι».

– Ρε δεν πας να κουρεύεσαι! Δικό μου είναι το κύπελλο και άμα θέλω το επιδεικνύω και όταν γουστάρω .. στο περνώ καπέλο!

Ταυτόχρονα η Ερνούλα, που αν και κάθεται καταντικρύ και με τον ήλιο κατάματα κάτι ψυχανεμίζεται.

– Δε θα πάμε σπίτι; Θα σε κάνω 'γω ... σάμαλι, Βαγγέλη!

Ώστε να που βγήκανε αληθινές οι υφέρπουσες φήμες, συλλογάται. Εντούτοις, η μεταμεσημβρινή ραστώνη την έχει καταβάλει, έχοντας αμβλύνει το αγωνιστικό της φρόνημα!

Την ίδια στιγμή καταφτάνει και ο Θράσος σιμά της για να προλάβει τα χειρότερα.

– Επιθυμείτε να σας κάνω αέρα με την ανάσα μου, μητέρα;

– Βρε, μπας και σε τρώει το τομάρι σου; Λέγε μου τι ξέρεις για το βάζο μου ...

– Με πιάνετε εξαπίνης, μάδερ. Εγώ περνούσα από 'δω όλως τυχαίως.

– Ξεκουμπίσου, θα σε κάψω όπως καίνε τον Γιούδα τη Λαμπρή!

Και τότε ο Θράσος, σε ένδειξη αβροφροσύνης και ψυχικής ευγένειας, της προσφέρει ανθοδέσμη τυλιγμένη σε χρυσό βαράκι.

– Την αποθέτω στην αγκάλη σας, μητέρα ...

– Θα σε καταστρέψω! Πάλι έβαλες χέρι στον μπεζαχτά μου; Εντούτοις, φιλανθής γυναίκα καθώς είναι, παίρνει την ανθοδέσμη την οσμίζεται βαθιά και αμέσως ... πέφτει σε λήθαργο, καθότι τα λουλούδια τα έχει πασπαλίσει ο μέλλων γαμπρός της με ισχυρή

δόση ... υπνωτικού!

Ανήσυχοι τρέχουνε κοντά της διάφοροι γνωστοί, να δούνε τι έπαθε ή από τι τελοσπάντων ... πήγε!

– Μην την ... αγγελοκόβετε, ρε παιδιά, τους εκλιπαρεί περιδάκρυς ο Θράσος. Δε βλέπετε πως είναι στα στερνά της η γραία;

Με το που γίνεται η σέντρα, ο Γιάννης της «Ρόνστιμπακ» πασάρει στο Πικιουί. Αυτός δίνει τη μπάλα στον Μαυρουδή, που τριπλάρει τον Βερίκοκο και τον Μανώλο και με σκαφτό μυτάκι πλασάρει τη Μαμμή, που όμως βρίσκεται σε πλήρη ετοιμότητα και με πλονζόν αυτοθυσίας διώχνει τη μπάλα σε κόρνερ! Το κόρνερ χτυπιέται απ' τα δεξιά με το Πικιουί και ο Παντελής με κεφαλιά ψαράκι ξεγελά τον τερματοφύλακα και σημειώνει γκολ για τη «Ρόνστιμπακ».

Το τι επακολουθεί ... γίνεται ανάγνωσμα σε συνέχειες και ανάγεται στη σφαίρα της φαντασίας! Ο Ζεβανζέλ κυλιέται σαν βαρελάκι στο χώμα και φτάνει έτσι μέχρι τη σέντρα! Της Ζίας, που είναι στην ώρα της να γεννήσει παραλίγο ... να της σπάσουνε τα νερά!

Ο Θράσος απλά χειροκροτεί σεμνοπρεπώς και δηλώνει:

– Αναμενόμενον και πάμε πάρα κάτω να ξετελεύουμε!

Σε πέντε λεπτά η τάξη αποκαθίσταται με τη χρήση δακρυγόνων και το ματς επαναρχίζει. Για αρκετή ώρα παίζεται ένα παιχνίδι κέντρου και το μίζερο αυτό θέαμα προκαλεί ανία και πλήξη!

– Παίξτε μπάλα ρε, δεν ήρθαμε εδώ για ... ευχέλαιο, φωνασκούνε οι πλέον καταπιεσμένοι ...

Ο αγώνας έχει φτάσει στο τριακοστό λεπτό, όταν ο Λάκης του «Αστέρα» κάνει μια βαθιά σέντρα και ο Σάββας εκμεταλλευόμενος την ολιγωρία των αμυντικών και από καταφανή θέση οφσάϊντ πιάνει γυριστό βολέ και ισοφαρίζει αιφνιδιάζοντας το Μουίτς!

Τώρα είναι η σειρά των οπαδών του «Αστέρα» να γελάσει τ' αχείλι τους, που πετάνε μαξιλαρομάνες στον αέρα και βαρελότα στους τοίχους! Τόσο δε είναι το ντελίριο του ενθουσιασμού τους, ώστε βωμολοχούνε κατά του Θράσου και ζητωκραυγάζουν υπέρ της ομάδας τους.

– «Αστήρ», «Αστήρ», ολέ – ολέ – ολέ!

Ο μπαλατζής της γειτονιάς τότε, ο Χαραλάμπης, στο άκουσμα της λέξης «Αστήρ», βγάζει απ' την καλαθούνα του μια πελώρια σοκολάτα της μάρκας «Αστήρ» και την επιδεικνύει στα πλήθη.

– Βλέπετε μωρέ, τι διαφήμιση γίνεται στο προϊόν μου;

Οι οπαδοί όμως της «Ρόνστιμπακ» δικαίως εξαγριώνονται. Πετάνε μπουκάλια και οικοδομικά υλικά μέσα στο γήπεδο και βρίζουνε με ακατονόμαστες φράσεις τον επόπτη γραμμών τον Αλέκο το Τσιτσί, κατά κύριο λόγο, αλλά και τον Σταμάτη το διαιτητή δευτερευόντως.

– Δεν είδες το οφσάϊντ, ρε στραβούλιακα, χαλά τον κόσμο ο Θράσος και σφίγγει το Τσιτσι στην καρωτίδα ...

– Από 'κει που βρισκόμουνα, κόουτς, δεν έβλεπα και τόσο καλά ...

– Να πας στο Δεναξά τον οπτικό να σου σκαντζάρει τις τζαμαρίες! Και χαράμι να σου γίνουνε ... οι λιόσποροι, που σου 'δωκα και ντερλίκωσες το πρωί ...

Ο διαιτητής αντεπεξέρχεται τη μπόρα ... με επιπόλαια τραύματα ... λόγω αναγνωρισιμότητας και προτέρου εντίμου βίου!

Και ο Θράσος επιστρέφει στο πόστο του, πνέοντας μένεα κατά παντός υπευθύνου!

Πλησιάζει η λήξη του ημιχρόνου και ο Βαγγέλης του «Αστέρα» παίρνει τη μπάλα, κάνει τσαλιμάκια σε όποιον βρίσκει μπροστά του, καθόσον οι αντίπαλοί του τον αποφεύγουν, διότι αντί για ποδοσφαιρικά παπούτσια ... φορά τα παπούτσια των σπρίντερς, εκείνα με τα ... καρφάκια στις σόλες!

Πλαγιοκοπεί την άμυνα, αδειάζει περίτεχνα το Νεκό και εξαπολύει έναν πραγματικό κεραυνό, που ο ήχος του ακούγεται πολύ πέρα από το οπωροπωλείο του Ντόλτσα, αλλά το Μουίτς πάντοτε σε εγρήγορση, με μια ακροβατική εκτίναξη διώχνει ακραγγίζοντας τη μπάλα άουτ!

Όμως ο λάϊσμαν, ο Δημήτρης ο Γκαρίζος, νομίζοντας πως το Μουίτς δεν είναι γκολκήπερ ... αλλά αμυντικός, θεωρεί ότι υπέπεσε σε παράβαση και σηκώνει το σημαϊάκι του, υπόδειξη την οποία υιοθετεί και ο διαιτητής, δείχνοντας το σημείο του πέναλτι!

Αυτομάτως επακολουθούνε σκηνές απείρου κάλλους! Οι σκληροπυρηνικοί της «Ρόνστιμπακ» αρχίζουν να εκσφεντονίζουν λαγουδέρες και επιγκενίδες μινιαρισμένες! Οι πιο μετριοπαθείς πετάνε καρέκλες! Ο Θράσος εξαπολύει μαδέρι ακατέργαστο και οι караγωγείς ψέλνουν ... τα εξαμάξης στο διαιτητικό τρίο!

Μετά όλοι εν χορώ βρίζουν το διαιτητή τον Σταμάτη.

– Που να πάθεις, που να ράνεις, που να καταπιείς το στραγάλι της σφυρίχτρας σου, που να μη βγάλεις ποτέ ... τα μαύρα από πάνω σου ...

Τα ακούει όλα αυτά ο δόλιος και κλαίει γοερά! Παρόμοιου είδους προπηλακισμούς είχε να υποστεί από τότε που είχε διευθύνει το ματς «Ελλάς» – «Αθλητική Ένωσις Σαφραμπόλεως» όταν το σέντερ μπακ τού είχε μαυρίσει το μάτι το δεξί!

Ωστόσο δεν ορρωδεί και καταλογίζει το πέναλτι, το οποίο με εύστοχο μελεδάκι μετατρέπει σε γκολ ο Σάββας!

Έτσι το ημίχρονο βρίσκει προηγούμενο τον «Αστέρα» με σκορ 2 – 1.

Στην ανάπαυλα πραγματοποιούνται διάφορα ακροβατικά και μαγικά νούμερα από το τιμ του Λούνα Παρκ υπό την υπόκρουση φαμφάρας. Ο Ζεβανζέλ είναι φαρμακωμένος απ' την κατάφωρη αδικία και η Ζία πασχίζει να δικαιολογήσει τα αδικαιολόγητα.

– Μας έσφαξε ο ρέφερυ, να ξέρετε ...

Ο Θράσος στα αποδυτήρια ντοπάρει τους παίκτες του με λόγια της φωτιάς! Οι ποδοσφαιριστές αγκαλιάζονται αναμεταξύ τους και παίρνουν όρκο νίκης φρικτό! Μόλις σφυρίζει ο διαιτητής, μπαίνει επικεφαλής της ομάδας του ο Θράσος και σε διάταξη συρμού την οδηγεί στον αγωνιστικό χώρο.

– Πολύ στηθάτο τον βλέπω τον Θράσο και ανησυχώ, πρόεδρο, λέει χαμηλόφωνα στο αφτί του αφεντικού ο ταμίας του «Αστέρα»

– Το 'χω προσέξει κι εγώ αυτό, αγαπητέ υφιστάμενε ...

Η «Σφαιρ Ρόνστιμπακ» ξεχύνεται φουριόζα! Ο Παντελής παίζει το ένα – δύο με τον Γιάννη. Αυτός παρακάμπει τον Βιδάλιο και σεντράρει αριστερά. Η μπάλα φτάνει στον Μαουρουδή. Μαουρουδής πάντα, τριπλάρει δύο αντιπάλους και ... τον εαυτό του και πασάρει τακουνάτα στο χαλκέντερο Πικιουί, που με ένα εκπληκτικό βολ – πλανε ισοφαρίζει στο πιο κρίσιμο σημείο του αγώνα!

Κοσμοχαλασιά, ιαχές, πανδαιμόνιο! Οι μπουρούδες των αλιευτικών σφυρίζουν αδιάλειπτα. Ο μεγαλομπακάλης απαιτεί και άλλο τσιμεντόλιθο να σπάσει με το πόδι του! Ο Θράσος επαίρεται δημοσίως.

– Έτσι καθαρίζουμε, ρε, εμείς οι Νεαπολίται, φωνασκεί και φτύνει στον αέρα.

Μετά το φοβερό ξέσπασμα της «Ρόνστιμπακ», ο «Αστέρας» πανικοβάλλεται και οι παίκτες του αμύνονται απεγνωσμένα προσπαθώντας να παρελκύσουν το χρόνο!

Όμως αναπάντεχα σε μια αντεπίθεση του «Αστέρα» ο «στρατηγός» Βιδάλιος πιάνει ένα μονοκόμματο αριστερό βολέ έξω απ' την περιοχή, που στέλνει τη μπάλα ... θεά του ποδοσφαίρου στο καΐκι του Μπόμπολα, το δε αριστερό του παπούτσι ... στα δίχτυα της «Ρόνστιμπακ!».

Όλοι οι θεατές κρατάνε τις κοιλιές απ' τα γέλια με τα ευτράπελα τούτα, αλλά ο επόπτης, το Τσιτσι, κατευθύνεται προς τη σέντρα, σημάδι πως ... σημειώθηκε τέρμα κανονικό και ο διαιτητής το αποδέχεται! Αυτό πλέον είναι σκάνδαλο ολκής, που δεν το χωρά άνθρωπος νους! Ακόμα και οι φαν του «Αστέρα» αποστρέφουνε τα πρόσωπα με θλίψη!

– Πάει, Περικλή, χάλασε το άθλημα!

Ο Θράσος σε κατάσταση αμόκ δαγκώνει τον καρπό του και βγάζει πέτσα! Οι ψαράδες πετάνε γοπιά και μέλουνες στο διαιτητικό τρίο.

– Τομάρια, πουλημένοι ...

Ο Ζαφείρης ο μπακάλης, κάνοντας κατάχρηση ζητά ... και τέταρτο τσιμεντόλιθο να σπάσει, προς μεγάλη δυσφορία του ταμιά της «Ρόνστιμπακ».

– Αμάν, μωρέ αδρεφέ μου, δε σε προκαίνω! Δεν έχτιζα καλύτερα ... μαντρότοιχο;

Μέσα στη γενική χλαλή ακούγεται αζάφνου ήχος ταμπούρλου. Όλοι στρέφουνε τα μάτια τους κατά κείθε και βλέπουνε τον Ζεβανζέλ να χτυπά ... σαν ουρακοτάγκος το στήθος του με τις γροθιές του!

– Πάει, μας το κλείνουνε το σπιτικό μας, σουρομαδιέται η Ζία και φεύγει τρέχοντας να επισκευτεί τον μαιευτήρα της, τον Μαστρογκιουζέπο!

Μετά από πολλές διαβουλεύσεις και δρομολόγια ασθενοφόρου, γίνεται επιτέλους η σέντρα. Ο Βιδάλιος σε λίγο προβαίνει σε ενέργεια, η οποία κατατείνει στην ενίσχυση του κέντρου της ομάδας του. Έτσι, ρίχνει στη μάχη τον Καλιακούδα και αποχωρεί ο ίδιος από το παιχνίδι, χειροκροτούμενος, ενώ ο Γιάννης ο Απέλπας χολωμένος, που δεν προτίμησε αυτόνα ο αρχηγός, σέρνει την κόψη της παλάμης του στο λαιμό του, πράγμα που σημαίνει, ότι στο τέλος του αγώνα προτίθεται να ... κατασφάξει τον Βιδάλιο!

Ο Παντελής μεταβιβάζει στον Γιάννη. Γιάννης στο Νεκό που πασάρει αριστερά στο Πικιουί κι αυτός με ένα συρτό γωνιακό τινάζει τα δίχτυα της Μαμμής και ισοφαρίζει μέσα σε ξέφρενο πανηγύρι!

Απομένουνε τρία μόλις λεπτά να λήξει το ματς και όλα δείχνουνε πως ο αγώνας θα οδηγηθεί σε παράταση.

Ο Θράσος αλαλάζει παροτρύνοντας τα παιδιά του «Νυν υπερπάντων ο αγών, ρε», ενώ ταυτόχρονα ο Βιδάλιος βλέποντας ότι οι δικοί του έχουνε ξεκατινιαστεί απ' το τρέξιμο, τους κάνει σινιάλο να παγώσουνε το παιχνίδι και τους μοιράζει ... χωνάκια πασατέμπο απ' του Μανώλη το καροτσάκι, μόνο και μόνο για ... να περνά η ώρα!

Έξαφνα, σε μια ύστατη προσπάθεια ο νεοεισελθείς Καλιακούδας επιχειρεί μπάσιμο από δεξιά και πασάρει έντεχνα στον Βαγγέλη, ο οποίος ξεχύνεται αστραπηδόν προς την αντίπαλη περιοχή, ενώ οι αμυντικοί της «Ρόνστιμπακ» οπισθοχωρούνε τρομοκρατημένοι, για να τον αποφύγουνε ... ένεκα τα καρφάκια των παπουτσιών του!

Μονάχα ο γενναίος Παντελής αποτολμά να τον αναχαιτίσει χυμώντας απάνω του με ξέχωρο θάρρος. Όμως, τρώει τέτοια σκαριά στο γόνατο, που δε θα την άντεχε μήτε ... φακίρης και συσφαιρώνεται στο έδαφος με σπασμούς!

– Πάει, μου το φάγανε το παλικάρι, γρυλλίζει ο Θράσος και τάζει λαμπάδα ίσαμε το μπόι του στον Αϊ Δημήτρη τον Πλούσιο, υπέρ αποκαταστάσεως υγείας τραυματισθέντος.

Ο διαιτητής όμως αγνοεί το καταφανέστατο φάουλ και αφήνει τον Βαγγέλη να συνεχίσει σαν οδοστρωτήρας το δρόμο του και να εξαπολύσει μια βολίδα στο «γάμα», που δίνει την ευκαιρία στο αιλουροειδές Μουίτς να απογειωθεί και να εξοστρακίσει τη μπάλα σε κόρνερ!

Το κόρνερ χτυπά φαλτσαριστά ο Λάκης και ο Καλιακούδας πηδάει να πιάσει κεφαλιά. Όμως, από λάθος εκτίμηση δε βρίσκει τη μπάλα στον αέρα, αλλά το ... κεφάλι του Γιάννη, οπότε πέφτει με δυνατό γδούπο στο χώμα, χτυπώντας άσχημα το δεξί του χέρι!

Αμέσως μια παρατεταμένη κραυγή αγωνίας ξεφεύγει από τα στόματα όλων των θεατών, ενώ συμπαίχτες και αντίπαλοι τρέχουνε να τον βοηθήσουνε και να του δώσουνε να πιεί ένα ποτήρι νερό.

– Ένας στο χώμα, χιλιάδες στον αγώνα, βρυχώνται οι οπαδοί του «Αστέρα» με ανυψωμένες γροθιές!

– Μάνα μου, μάνα μου το χεράκι μου, ολοφύρεται ο Καλιακούδας. Ο ρέφερου αντί

να καλέσει τους τραυματιοφορείς, ως είθισται, σηκώνει ψηλά το χέρι και αρχίζει να μετρά ... μέχρι το δέκα, ωσάν να πρόκειται για ανατροπή ... μποξέρ στο καναβάτσο! Πάραυτα, με επικεφαλής τον Βιδάλιο, οι παίχτες του «Αστέρα» σπεύδουνε και φορτώνονται στις πλάτες τους τον τραυματία, με πρόθεση να τον μεταφέρουνε στον πιο κοντινό γιατρό, όσο το χεράκι του είναι ακόμα ζεστό!

Ο διαιτητής σφυρίζει και τους καλεί να επιστρέψουν, για να συνεχιστεί το ματς, όμως κανένας δεν του δίνει σημασία! Έτσι και 'κείνος αναγκάζεται να διακόψει τον αγώνα και να κατακυρώσει το παιχνίδι υπέρ της «Ρόνστιμπακ».

Το γλέντι ήδη έχει στηθεί. Κλαίγοντας με κοπετούς ο Ζεβανζέλ απονέμει το βαρύτιμο τρόπαιο στον αρχηγό της ομάδας του, τον Γιάννη, ο οποίος το παίρνει φιλώντας του το χέρι και το σηκώνει ψηλά μέσα σε αποθέωση και διθυραμβικά σχόλια!

Ακολουθώς, τιμής ένεκεν, το παραδίδει στον προπονητή του, τον Θράσο, τον αρχιτέκτονα του θριάμβου!

– Νυν απολύεις τον δούλον Σου, Δέσποτα, ολοφύρεται ο Θράσος.

Μέσα σε φρενίτιδα ποδοσφαιριστές και μερίδα φιλάθλων πετάνε τρεις φορές στον αέρα τον σπουδαίο κόουτς μαζί με το κύπελλο!

– Γκρεμίστε, μωρέ, τα τείχη, Άρατε πύλας, παραληρούνε οι φαν!

– Χαίρε, Θράσε, λαοφίλητε. Άξιος, άξιος !!

– Έφαγα θερίον, μονολογεί εκείνος.

Ακολουθώς τον περιφέρουν στους ώμους, κάνοντας τρεις φορές το γύρο του θριάμβου!

Ο Ζεβανζέλ με αναφιλητά σκύβει και ασπάζεται τα παπούτσια των επιθετικών του και στη συνέχεια ανοίγει σαμπάνια ... «μπόμπα» και την πίνει απνευστί απ' το μπουκάλι!

Ο Θράσος πλησιάζει τον πρόεδρο ακολουθούμενος από μαινόμενους οπαδούς, που σχίζουνε τα ιμάτιά τους!

– Νενικήκαμεν, πατέρα, αρθρώνει άψυχα.

– Τα πάντα όλα σε σένανε τα οφείλω, Θράσο μου, σπαράζει και τον ραίνει πατόκορφα με χρυσές λίρες κοπής Βικτωρίας!

– Ε, αφού έπαιζα μπάλα παλιά στον Πανεώνιο!

– Δώκε μου τώρα κι εμένα το κύπελλο να το χαρώ λιγουλάκι, που το 'χω λαχταρήσει ...

– Άστο να το ... φυλάω εγώ καλύτερα, πατέρα. Φεύγω τώρα, γιατί έχω να δώσω συνέντευξη Τύπου ...

– Όπως εσύ νομίζεις, στερνό μου αποκούμπι. Πάμε τώρα, παιδιά μου, για τη μεγάλη γιορτή. Α, σηκώστε και τη γυναίκα μου την Ερνούλα από κάτω, να μην την ξεχάσουμε εδώ πέρα!

Και όλοι μαζί, πρόεδρος, προπονητής, ποδοσφαιριστές και οπαδοί σαν μια γροθιά, ξεκινάνε για τη Νεάπολη, τον επινίκιον ύμνον άδοντες!

Τάκης Κυριτσόπουλος

προκαίνω: προκάνω, προφταίνω

**Το Γήπεδο του Καρνάγιου όπου διεξήχθη ο μεγάλος τελικός
μεταξύ "Ροστινμπουργκ" και "Αστέρα"**

«Ιστορία της Σύρου και του Πισκοπειού» Ομιλία του κ. Ιωσήφ Στεφάνου στην Παναγία Επισκοπιανή

Κείμενο, φωτογραφίες, Χρήστου Θανόπουλου

Την Τετάρτη 23 Αυγούστου 2023, ο Πολιτιστικός Σύλλογος Επισκοπείου διοργάνωσε ομιλία του καθηγητή του Ε.Μ.Π. κ. Ιωσήφ Στεφάνου, με θέμα: «Ιστορία της Σύρου και του Πισκοπειού». Ο κ. Δημήτρης Γρυπάρης, πρόεδρος του Συλλόγου προλόγισε τον κ. Στεφάνου, ενώπιον πολυπληθούς ακροατηρίου, που είχε συγκεντρωθεί στο προαύλιο της ενοριακής αίθουσας Παναγίας Επισκοπιανής (Μαλλιανής), δίπλα στο κατάλευκο με γαλάζιο τρούλο εκκλησάκι, το μοναδικό βυζαντινό επί της Σύρου.

Ο κ. Στεφάνου ξεκίνησε την ομιλία του, με τα εξής λόγια: «Πιο πολύ θα σας πω για τις ποιότητες αυτού του τόπου ... Άλλωστε δεν είμαι ιστορικός ... Κάποτε ο γνωστός ακαδημαϊκός κ. Χρήστος Ζερεφός μου είπε: "Ο τόπος σου είναι ευλογημένος". Δεν έχουμε συνειδητοποιήσει σε ποιό τόπο ζούμε. Η Σύρος είχε τρεις σημαντικότερους πολιτισμούς και είναι ένα νησί με γεωγραφική προτεραιότητα, (στη μέση του εσωτερικού κύκλου των Κυκλάδων, Γυάρου – Άνδρου – Τήνου, κ.α.), τεράστιας γεωλογικής σημασίας. Στα πετρώματα της Σύρου είναι καταγεγραμμένο το πάζλ της ιστορίας του πλανήτη, πράγμα το οποίο και θα αναδεικνύεται στο υπό διαμόρφωση γεωλογικό μουσείο (στο κτίριο του Βυρσοδεψείου Κορνηλάκη). Από παλιά είχε διατυπωθεί η άποψη, ότι το όνομα της Σύρου προέρχεται από παραφθορά δύο φοινικικών λέξεων, Ουσύρα-Ουσούρα (πλούσιος, ευτυχής) και Συρ (βράχος). Αυτή η άποψη επαναλαμβανόταν συνεχώς από τους ιστορικούς (Τιμολέων Αμπελάς, Ανδρέας Δρακάκης). Ο αββάς Stefano Dellarocca, γενικός βικάριος Σύρου και εφημέριος του Αγ. Γεωργίου, στις αρχές του 18^{ου} αιώνα, στο βιβλίο του για τη μελισσοκομία, το μεγαλύτερο μέρος είναι αφιερωμένο στην ιστορία της Σύρου. Σύμφωνα με την «Οδύσσεια» του Ομήρου, τα δύο βασίλεια της εύφορης Συρίας (με κοπάδια, αμπέλια και στάρι), ενώθηκαν κάτω από το σκήπτρο του βασιλιά Κτησίου (γιού του Ορμένου). Η Συρία βρίσκεται πάνω (δυτικά) από την Ορτυγία (Δήλο), «ένθα (μετρώνται) τροπαί ηλίου».

«Ο Απόλλων, θεός του φωτός, της μουσικής και του πολιτισμού, προέκυψε σύμφωνα με το μύθο από την ένωση του Δία και της θνητής Λητώ. Η ζηλιάρα Ήρα έδωσε εντολή όλοι οι τόποι να φυλάγονται αυστηρά, για να εμποδιστεί η Λητώ να γεννήσει. Η νύφη Αστερία, που την κυνηγούσε ο Ποσειδώνας επέπλεε στη θάλασσα. Η καταδιωκόμενη Λητώ ψάχνοντας απεγνωσμένα μέρος να γεννήσει, κάθισε πάνω στην Αστερία, την οποία ο Δίας για να την τιμήσει που δέχθηκε τη Λητώ, την μετέτρεψε σε νησί, την Ορτυγία (Δήλο). Έτσι στη Δήλο γεννήθηκε πρώτα η Άρτεμις, η οποία ξεγέννησε και τη μάνα της στον Απόλλωνα και έτσι έγινε η προστάτιδα της μητρότητας, των εγκύων και των παιδιών. Η Δήλος είναι το νησί με τη μεγαλύτερη ηλιοφάνεια παγκοσμίως. Στην εαρινή ισημερία ο ήλιος ανατέλλει από το ιερό βράχο του Κύνθου. Το αμερικανικό Πανεπιστήμιο του Stanford απέδειξε ότι η Δήλος είναι το ιδανικότερο μέρος για να συγκεντρώνουν τα κάτοπτρα φως και να το στέλνουν στους δορυφόρους. Είναι πολύ αξιόλογη η τρίτομη «Ελληνική Γεωμυθολογία» του καθηγητού Μαριολάκου.»

«Ο πρώτος από τους πολιτισμούς που άνθισε στη Σύρο είναι ο Πρωτοκυκλαδικός Πολιτισμός Σύρου – Κέρου (2700-2300 π.Χ.), ο οποίος εμπεριέχει το πρώτο σπέρμα του δυτικού πολιτισμού. Η Σύρος δημιουργεί πολιτισμό και τον στέλνει προς τα έξω. Ο φιλόσοφος, θεογονιστής και ποιητής, Φερεκύδης του Βάβυου ο Σύριος (580-520 π.Χ.), δάσκαλος του Πυθαγόρα, έζησε στη Σύρο. Ήταν εσωτεριστής. Θεωρείται ο πατέρας της ελληνικής εσωτερικής φιλοσοφικής σκέψης, της αναλογικής σκέψης, που οδηγεί στη συναισθηματική νοημοσύνη. Συνέλαβε την ιδέα της αθανασίας της ψυχής. Ο Φερεκύδης περιγράφει την έκρηξη του κοσμικού κυττάρου ("Big Bang"). «Εν αρχή ην ο Ζας (ο ζων)», ο Χρόνος, και η Χθονίη (Χώρος). Από την έκρηξη προκύπτει ο αιθέρας, ο οποίος είναι ρευστός, πλημμυρίζει το σύμπαν και από αυτόν προέρχεται η ζωή. Ο Ζας από ζευκτική δύναμη - μετά την έκρηξη - γίνεται διαζευκτική δύναμη, γίνεται ο Δίας. Από τις τρεις προαιώνιες αρχές προκύπτει η πρώτη θεϊκή γενεά, η «Πεντέμυχος». Στη ζωή πρωταρχικό ρόλο παίζει η συναισθηματική νοημοσύνη, η οποία είναι απαραίτητη για τη δημιουργία. Δρούμε όπως μας δίδαξε το θείον (ο θεός, ο ημίθεος). Ο Φερεκύδης έζησε στο σπήλαιο της Αληθινής. Έπαθε φθειρίαση, γέμισε πληγές και για να μην είναι κοντά στους ανθρώπους, εγκαταστάθηκε στο σπήλαιο που είναι βορειοανατολικά, προς το Πλατύ Βουνί. Όταν ένιωσε ότι πλησιάζει το τέλος του, ειδοποίησε τον Πυθαγόρα. Δεν είναι γνωστό αν ο Πυθαγόρας τον πρόλαβε ζωντανό. Λέγεται ότι τον έθαψε στη Ρήνεια ή Δήλο. Στον Φερεκύδη αναφέρεται και ο Διογένης ο Λαέρτιος. Ο Πυθαγόρας πρώτα δίδασκε τους μαθητές του επί πέντε χρόνια και κατόπιν εμφανιζόταν σε αυτούς.» Ο κ. Στεφάνου τόνισε: «Όταν θέλω να συγκεντρωθώ, πηγαίνω στο Σπήλαιο του Φερεκύδη, το οποίο είναι γεμάτο αιθερική ενέργεια και εμπνέομαι.»

«Όλα τα νησιά των Κυκλάδων έχουν ονόματα θεών και ηρώων. Γιατί η Σύρος να αποτελεί εξαίρεση και το όνομά της να προέρχεται από φοινικικές λέξεις; Ο Νάξος είχε πατέρα το Μίνωα. Ο Άνδρος είναι στρατηγός από την Κρήτη του Μίνωα. Ο ήρωας Κέως έφερε τους Λοκρούς στην Κέα. Ο Μύκονος είναι εγγονός του Διονύσου. Η Ηρακλεία έχει το όνομα του Ηρακλή, κ.α. Ο Σύρος είναι γιός του Απόλλωνα και της Σινώπης, μίας από τις δεκαέξι κόρες του Ασωπού ποταμού.»

«Ο δεύτερος πολιτισμός της Σύρου είναι ο Μεσαιωνικός Πολιτισμός της Καθολικής Εκκλησίας. Η Σύρος είχε κατά καιρούς διάφορα ονόματα, Ζίρα, Σούδα, Σύρα. Λεγόταν και «Νησί του Πάπα». Η τέταρτη Σταυροφορία παρέκκλινε του σκοπού της και καταλήφθηκε η Κωνσταντινούπολη (1204) και λίγο αργότερα ο ελλαδικός χώρος, από Φράγκους και Βενετούς. Επικεφαλής της Σταυροφορίας ήταν ο ενενηνταδύχρονος τυφλός Ενετός δόγης Ενρίκο Ντάντολο. Με τη μοιρασιά που ακολούθησε, οι Φράγκοι κράτησαν τη στεριά, ενώ οι Ενετοί πήραν νησιά και παραλίες (κομβικά λιμάνια). Ο στόλαρχος Μάρκος Σανούδος κατέλαβε την Κέρκυρα, την Κρήτη και δώδεκα νησιά των Κυκλάδων. Ασχολήθηκε πολύ με τις Κυκλάδες ο εγγονός του Γουλιέλμος Σανούδος. Το Βυζάντιο έδειχνε μεγαλύτερο ενδιαφέρον για τη Μικρά Ασία, η οποία ήταν ζωτικής σημασίας. Τα πιο πολλά νησιά των Κυκλάδων είχαν αδειάσει, λόγω των πειρατικών επιδρομών. Ο Γ. Σανούδος έφερε Αλβανούς στη Σέριφο, που ήταν έρημη. Γι' αυτό το λόγο και η Σέριφος είναι πολιτιστικά διαφορετική, π.χ. από τη Σίφνο, που είναι γεμάτη στέρνες, εκκλησίες, κ.λπ. Έτσι η Ελλάδα πέρασε συνολικά 700 χρόνια σκλαβιάς, Φραγκοκρατία και Τουρκοκρατία. Οι Φράγκοι ήταν αρχικά πρωτόγονοι. Ήξεραν περί Πλάτωνα και αθανασίας ψυχής, αλλά αγνοούσαν τον Αριστοτέλη και την επιστημονική γραμμή. Οι Ισπανοί με την «Επανάκτηση» ("Reconquista") της Ιβηρικής Χερσονήσου, ανακαλύπτουν 3.000 σελίδες περγαμηνές με κείμενα του Αριστοτέλη, που είχαν μεταφράσει οι Άραβες. Ο επίσκοπος Ρεϋμόνδος του Τολέδου φώναξε Εβραίους, Άραβες, Ισπανούς σοφούς, να μελετήσουν το έργο του Αριστοτέλη. Η Ευρώπη βγαίνει από το Μεσαίωνα σιγά-σιγά. Δημιουργούνται τα σημαντικότερα ευρωπαϊκά πανεπιστήμια, της Οξφόρδης, της Σορβόνης, του Μιλάνου. Το 1537 ξεκινάει η Τουρκοκρατία στις Κυκλάδες. Με τις «Διομολογήσεις» (1536) του βασιλιά Φραγκίσκου Α' της Γαλλίας και του Σουλτάνου Σουλεϊμάν του Μεγαλοπρεπούς, τίθενται υπό την προστασία της Γαλλίας οι Φράγκοι της Ανατολής (Φραγκολεβαντίνοι) και οι καθολικοί. Η Σύρος δεν είχε Τούρκους. Υπήρχε τοπική αυτοδιοίκηση, η πρώτη στην Ελλάδα. Η Εκκλησία έλεγε τα πάντα. Μέσω των ταγμάτων της Καθολικής Εκκλησίας ήρθε ο ευρωπαϊκός πολιτισμός, δηλαδή ο ελληνικός επεξεργασμένος. Οι Καπουτσίνοι (1633) και οι Ιησουΐτες μοναχοί (1744), πήραν την εκπαίδευση στα χέρια τους. Τον 18° αιώνα (1745) υπήρχε σχολείο θηλέων, που ίδρυσαν οι Ουρσουλίνες της Τήνου, στη Σύρο. Το θέατρο υπήρχε στην Άνω Σύρα και περιέγραφε τα Πάθη του Χριστού. Οι Γάλλοι διανοούμενοι ασχολιόντουσαν με την Ελλάδα και τις Κυκλάδες. Ο «ομηριστής» Ντεσπρέ ήταν σε επικοινωνία με τον Μποσάρ, που τοποθετούσε τη Σύρο ανατολικά της Δήλου και μιλούσε για τη Νέα Ατλαντίδα, καθώς και με την κυρία Ντασιέ, ευνοούμενη του βασιλιά Λουδοβίκου ΙΓ'.»

«Ο τρίτος πολιτισμός της Σύρου είναι ο Νεοκλασικός. Στο νησί υπήρχαν 3.000 αυτόχθονες και έφθασαν ξαφνικά 40.000 πρόσφυγες, προερχόμενοι από τη Χίο (1822), Ψαρρά, Κάσο (1824), Ερυθρές, κ.α. Δεν είχαν γίνει δεκτοί σε Άνδρο, Κέα, Τήνο και άλλα νησιά. Μάλιστα στην Τήνο τους είπαν: «Είστε ζαμπαράδες, θα πειράζετε τα κορίτσια μας. Είστε έμποροι, δεν παράγετε τίποτα, θα τρώτε και τα σύκα μας». Οι Συριανοί ρώτησαν τους Ιησουΐτες μοναχούς τι να κάνουν. Οι Ιησουΐτες απάντησαν ότι είναι προς όφελος της Σύρου να δεχτούν τους Χιώτες πρόσφυγες, διότι αυτοί κρατάνε όλο το εμπόριο της

θάλασσας στα χέρια τους. Το 1824 στην προσφυγική παραγκούπολη του λιμανιού, κτίστηκαν τα πρώτα δύο πέτρινα σπίτια. Μεγαλογαιοκτήμονες (Σαλάχας, Στεφάνου, κ.α.) έδωσαν γαίες για να δημιουργηθεί η κεντρική πλατεία. Το 1825 ο Αγώνας της Ανεξαρτησίας κινδύνευε να σβήσει, ύστερα από την εισβολή του Ιμπραήμ Πασά στην Πελοπόννησο. Το 1826 οι Κολοκοτρώνης και Πλαπούτας ήταν φυλακισμένοι, μετά τη δεύτερη εμφύλια διαμάχη. Τότε η Προσωρινή Κυβέρνηση ζήτησε «αναγκαστικό δάνειο» 400.000 πιάστρων από τους Συριανούς, οι οποίοι μέχρι τότε πλήρωναν 3.000 πιάστρα στους Οθωμανούς και άλλα τόσα στους Έλληνες, για να διατηρούν την ουδετερότητα της Σύρου. Η επιτροπή εξέτασε το λιμάνι και τις αποθήκες, που ήταν γεμάτες αγαθά «που δεν τα βρίσκεις ούτε στο Αμβούργο». Και έτσι οι Συριανοί υποχρεώθηκαν να συγκεντρώσουν το ποσόν του «αναγκαστικού» (και αγύριστου) δανείου. Τότε οι κόρες του Υδραίου Γεώργιου Κουντουριώτη έραψαν ρούχα σε γαλλίδα μοδίστρα, σύμφωνα με τα πρότυπα της γαλλικής μόδας.»

«Σταδιακά η Ερμούπολη έγινε το πρώτο και σημαντικότερο άστυ της Ελλάδος. Ο Τσιροπινάς έδωσε προίκα στις κόρες του μιάμιση φορά τον προϋπολογισμό του ελληνικού κράτους. Το Επισκοπείο ή Πισκοπειό ήταν σημαντικό, διότι εδώ είχε το παλάτι του ο καθολικός επίσκοπος, δίπλα στην Παναγία την Επισκοπιανή ή Μαλλιανή ή Παλατιανή. Το ερειπωμένο σήμερα παλάτι θα πρέπει κάποτε να ανοικοδομηθεί. Ήταν μεγάλη η σημασία του Πισκοπειού. Η φυματίωση ήταν μεγάλος κίνδυνος για τους ανθρώπους. Οι μεγαλοαστοί επέλεξαν για πρώτο θέρετρο το Πισκοπειό, το οποίο με τα πεύκα και τις πηγές, έχει υγιεινό κλίμα. Το πολιτιστικό επίπεδο της Σύρου ήταν πολύ υψηλό. Ένας τενόρος τραγούδησε μία άρια λάθος και όταν κάποιος του φώναξε «φάλτσο», αναγκάστηκε να την επαναλάβει». Η κ. Ευαγγελινή Γλυνού έκανε μια παρέμβαση για το όνομα της Σύρου και ανέφερε ότι στους παλιούς ευρωπαϊκούς χάρτες που σημειώνονταν τα σημαντικότερα λιμάνια της Μεσογείου, όπως π.χ. η Μασσαλία, το όνομα Σύρα ήταν γραμμένο με τεράστια γράμματα.

Ο κ. Δ. Γρυπάρης ευχαρίστησε τον ομιλητή, στον οποίο δωρήθηκε αναμνηστικό του Πολιτιστικού Συλλόγου Επισκοπείου. Επίσης, ευχαρίστησε όσους συνέβαλαν στην εκδήλωση, την Περιφέρεια Ν. Αιγαίου, το Τμήμα Πολιτισμού Σύρου – Ερμούπολης, τον επίσκοπο Πέτρο Στεφάνου για την παραχώρηση της ενοριακής αίθουσας, καθώς και το Ενοριακό Συμβούλιο της Παναγίας Μαλλιανής.

Μετά τη λήξη της ομιλίας, οι παρευρισκόμενοι γεύτηκαν κεράσματα, ενώ οι μουσικοί των SABAH Γρηγόρης Λούβαρης (κιθάρα), Ευάγγελος Νομικός (μπουζούκι, τραγούδι) και Μανώλης Ψωμαδάκης (μπουζούκι, τραγούδι), απέδωσαν πέντε τραγούδια του Μάρκου Βαμβακάρη και πέντε τραγούδια του Μάνου Ελευθερίου.

Παρόντες στην υπέροχη εκδήλωση ήταν υποψήφιοι των δημοτικών εκλογών. Από το Σύνδεσμο Συριανών παραβρέθηκαν οι: κ. Ευαγγελινή και Ιφιγένεια Γλυνού, η κ. Έφη Κεχαγιά και ο κ. Χρήστος Θανόπουλος.

Και του χρόνου!

Θερινή Συνεστίαση του Συνδέσμου Συριανών 2023

Κείμενο, φωτογραφίες Χρήστου Θανόπουλου

Την Παρασκευή 18 Αυγούστου 2023, πραγματοποιήθηκε η Θερινή Συνεστίαση του Συνδέσμου Συριανών, στο ξενοδοχείο «Ερμής», με τη συμμετοχή 41 μελών και φίλων. Όλοι περίμεναν με ανυπομονησία τη συνεστίαση, για να ανταμώσουν παλιούς φίλους.

Την εκδήλωση τίμησαν με την παρουσία τους, ο Καθηγητής Πανεπιστημίου Κρήτης, ερευνητής και λάτρης της Σύρου κ. Χρήστος Λούκος, καθώς και ο Περιφερειακός Σύμβουλος κ. Μάρκος Δαδάος, μετά των συζύγων των.

Η βραδιά ήταν ευχάριστη με την αναζωογονητική θαλασσινή αύρα. Το φαγητό ήταν εξαιρετικό και το προσωπικό του ξενοδοχείου πολύ εξυπηρετικό.

Και του χρόνου με υγεία!

Μερικές φωτογραφίες

Στο Πάνθεον της ελληνικής Ναυτιλίας

οι αδελφοί Ρεθύμνη

από το διαδύκτιο

Ποιοι ήταν οι πρόσφατα ανακοινωθέντες εισακτέοι για το 2022.

Μεταξύ άλλων για αυτό το έτος 2022 οι αδελφοί Ρεθύμνη, Νικόλαος και Μηνάς, έγιναν οι πιο πρόσφατες ιστορικές προσωπικότητες του κλάδου που εντάχθηκαν στο Πάνθεον της ελληνικής [Ναυτιλίας](#).

Οι νέοι εισακτέοι αποκαλύφθηκαν και μνημονεύτηκαν στην ετήσια τελετή εισαγωγής και δείπνου του Πανθέου, που πραγματοποιήθηκε το βράδυ της 5ης Ιουλίου στο Αίθριο των Μουσών, στο Μέγαρο Μουσικής. Την υψηλού κύρους εκδήλωση παρακολούθησαν περισσότεροι από 500 καλεσμένοι.

Οι πρόσφατα ανακοινωθέντες εισακτέοι για το 2022, τα αδέρφια **Νικόλαος Β. Ρεθύμνης** (1886-1981) και **Μηνάς Β. Ρεθύμνης** (1892-1977), ανεβάζουν τον αριθμό του Πανθέου με σπουδαία πρόσωπα από την ιστορία της ελληνικής εμπορικής ναυτιλίας στα 41.

Ήταν επίσης μια ιστορική βραδιά, καθώς σηματοδότησε την πρώτη φορά που εισακτέοι έγιναν δεκτοί στο Πάνθεον για τα συλλογικά τους επιτεύγματα. Η ψηφοφορία για τους εισακτέους πραγματοποιείται κάθε χρόνο και είναι ανοιχτή στα μέλη της Ακαδημίας του Πανθέου της ελληνικής Ναυτιλίας, που αριθμεί περίπου 300 εξέχοντα άτομα της σημερινής ελληνικής ναυτιλιακής κοινότητας. Από την έναρξη του Πανθέου το 2007, για 15 χρόνια όλοι οι εισαχθέντες που εκλέχτηκαν ήταν μεμονωμένα άτομα.

Οι αδελφοί Ρεθύμνη

Νικόλαος Β. Ρεθύμνης (1886-1981), Μηνάς Β. Ρεθύμνης (1892-1977).

Η ίδρυση της Rethymnis & Kulukundis (R&K) στο Λονδίνο το 1921 από τους εξαδέλφους Μανώλη Κουλουκουντή και Μηνά Ρεθύμνη εξασφάλισε ότι το όνομα της οικογένειας Ρεθύμνη θα κατοχυρωθεί στον θρύλο της ελληνικής ναυτιλίας. Αλλά ο Μηνάς και ο μεγαλύτερος αδερφός Νικόλαος αξίζουν αναγνώριση για κάτι περισσότερο από αυτό.

Οι αδελφοί Ρεθύμνη γεννήθηκαν στην Κάσο σε οικογένεια πλοιάρχων. Η οικογένεια μετακόμισε στη Σύρο όταν ο Νικόλαος και ο Μηνάς ήταν μικροί. Κι οι δύο μαθήτευσαν σε βρετανικά ναυτικά κολέγια κι έγιναν οι ίδιοι καπετάνιοι.

Ο παππούς τους, ο καπετάν Νικόλαος Ρεθύμνης, άρχισε να νηολογεί πλοία στην Κάσο από τα τέλη της δεκαετίας του 1850. Ο πατέρας τους, Βασίλειος,

ήταν και ο ίδιος μικρός εφοπλιστής. Συνεργάστηκε με τον Ιωάννη Πνευματικό για να αποκτήσει ένα πρώτο ατμόπλοιο, το Χρυσόπολις, και με αυτό το πλοίο ο μεγαλύτερος γιος του, Νικόλαος, έκανε τη φήμη του ως πλοίαρχος.

Ο Μηνάς Ρεθύμνης και ο Μανώλης Κουλουκουντής μοιράστηκαν καταλύματα στο Λονδίνο και κατέληξαν κι οι δύο να εργάζονται για την ίδια εταιρία, την Eastern Shipping Agents. Ίδρυσαν την R&K το 1921 και ανέπτυξαν την εταιρία ως ένα 'one-stop shop' για να εξυπηρετήσει έναν ευρύ κύκλο Ελλήνων πλοιοκτητών. Στις παραμονές του Β' Παγκοσμίου Πολέμου αντιπροσώπευε περίπου 90 πλοία.

Ενώ η R&K άκμασε, παράλληλα ο Νικόλαος και ο Μηνάς Ρεθύμνης ενώθηκαν με τα εξαδέλφια και συναδέλφους Κασσιώτες καπετάνιους Μιχαήλ Πνευματικό και Στάθη Γιάνναγα, ιδρύοντας από κοινού την Kassos Steam Navigation Company της Σύρου το 1927. Τα αδέρφια κατείχαν το 40% των μετοχών της Kassos.

Η νέα επιχείρηση βασίστηκε στην R&K, αλλά οι εταίροι δημιούργησαν επίσης τη δική τους μονάδα διαχείρισης στο Λονδίνο. Η Kassos Steam Navigation χρησιμοποίησε την εκτεταμένη γνώση του ομίλου σχετικά με τη χωρητικότητα μεταχειρισμένων και δημιούργησε γρήγορα έναν σημαντικό στόλο εμπορευματικών πλοίων ελληνικής σημαίας, επανδρωμένα με ναυτικούς από την Σύρο και την Κάσο.

Η εταιρία παρήγγειλε το πρώτο της νέο πλοίο λίγο αργότερα και το κύρος της υπογραμμίστηκε με την παράδοση το 1939 του 9.700 τόνων Κάσος από τον ναυπηγό της Sunderland, William Doxford. Το Kassos έχει μείνει στην ιστορία ως το πρώτο μηχανοκίνητο πλοίο που κατασκευάστηκε ποτέ για ελληνική εταιρία και ανέβασε τον στόλο της σε οκτώ πλοία τις παραμονές του Β' Παγκοσμίου Πολέμου.

Η εμπειρία των αδελφών βοήθησε στην ανάπτυξη επιτυχημένων σχεδίων αντικατάστασης σκαφών Liberty μετά τον πόλεμο.

m/v Kassos

Ήταν πάντα πρόθυμοι να βοηθήσουν τα νησιά τους. Το 1955 εξαγόρασαν το Ναυπηγείο Νεωρίου στη Σύρο από τον προηγούμενο ιδιοκτήτη του ναυπηγείου και το επέκτειναν με νέες εγκαταστάσεις. Κατεύθυναν τα πλοία στη Σύρο για επισκευές κι επίσης παρήγγειλαν δικά τους νεότευκτα. Στήριξαν το ναυπηγείο μέχρι το 1969 που πουλήθηκε στον όμιλο Ν. Ι. Γουλανδρή.

Κανένας από τους δύο αδερφούς δεν είχε παιδιά, αλλά και οι δύο ήταν γενναιόδωροι συνεισφέροντες σε πολλούς σκοπούς, συμπεριλαμβανομένου του Ελληνικού Ερυθρού Σταυρού. Κληροδότησαν το ίδρυμα Η Αδελφότης Κασίων στη Σύρο και για πολλά χρόνια μετά τον θάνατό τους παρέχει ακόμη ιατροφαρμακευτική περίθαλψη σε κατοίκους της Σύρου και της Κάσου.

=====

Ο εκ Σύρου νεομάρτυς Άγιος Νικόδημος

Κείμενο, φωτογραφίες, Χρήστου Θανόπουλου

Ο Αρχιμανδρίτης Δωρόθεος Γάγγος, εφημέριος του Ι. Ν. Αγ. Γεωργίου και του Ορθόδοξου Κοιμητηρίου Σύρου, είναι 71 ετών και έχει κλείσει 52 χρόνια ποιμαντικού έργου. Είναι ηγούμενος της Ιεράς Μονής Αγ. Ιωάννη Ταλάντων, η οποία υφίσταται από το 1977 ως μονή και ιερουργεί επίσης στον Ι. Ν. Αγ. Τριάδος και στον Ι. Ν. Αγ. Νικολάου (Πτωχού ή των Πτωχών) της Άνω Σύρου. Κτισμένοι και οι δύο γύρω στο 1590, ανακαινίστηκαν και διευρύνθηκαν το 1691 και 1694 αντίστοιχα. Σε πρόσφατη συνάντησή μας (Αύγουστος 2023), αναφέρθηκε στο Συριανό νεομάρτυρα Αγ. Νικόδημο.

«Κάθε χρόνο, την Κυριακή της Ορθοδοξίας, γίνονται εκδηλώσεις στην Άνω Σύρο, στον Ι. Ν. Αγ. Νικολάου (Πτωχού). Το 1994 είχε προσκληθεί για τις εκδηλώσεις ως ομιλητής ο Καθηγούμενος και Πατριαρχικός Έξαρχος Πάτμου (2000-2013) της ιστορικής Πατριαρχικής Σταυροπηγιακής Ι. Μονής Αγ. Ιωάννη Θεολόγου και Ευαγγελιστού, π. Αντίπας (κατά κόσμον Παύλος) Νικηταράς, προσκομίζων τα λείψανα του Αγ. Βασιλείου και του Αγ. Ιακώβου του Αδελφοθέου. Ο π. Αντίπας κατά την παραμονή του στη Σύρο, μου είπε ότι μεταξύ Πάτμου και Σύρου υπάρχει σύνδεσμος που ενώνει τα δύο νησιά και αυτός είναι ο Αγ. Νικόδημος, με καταγωγή από την Άνω Σύρο, όπου γεννήθηκε γύρω στο 1500. Εκάρην μοναχός στην Ι. Μονή Αγ. Ιωάννου Θεολόγου στην Πάτμο. Η Εξαρχία της Πάτμου τον έστειλε ως μετοχιάρχη στο μετόχι της Ι. Μονής στο Ηραίο Σάμου, όπου σφαγιάστηκε από τους Τούρκους για την ορθόδοξη πίστη και την ελευθερία της πατρίδος στις 27-7-1597. Αυτά είναι καταγεγραμμένα στο μοναχολόγιο της Ι. Μονής Αγ. Ιωάννη Θεολόγου Πάτμου, από την οποία εστάλη το 2011 βεβαίωση (βραβείο), που επιβεβαιώνει τα γεγονότα που

αφορούν τον νεομάρτυρα. Αυτό το έγγραφο είναι αναρτημένο στο νάρθηκα του ναού.»

«Από τη στιγμή που έμαθα για τον Αγ. Νικόδημο τον Σύριο, θεώρησα καλό σαν Συριανός, να κάνουμε μια εκκλησία αφιερωμένη στη χάρη του. Κατόπιν αδείας, ευλογίας και προτροπής του αείμνηστου μητροπολίτη Δωρόθεου Α΄ Στέκα, του σημερινού μητροπολίτη Δωρόθεου Β΄ Πολυκανδριώτη και του μητροπολίτη Εφέσου Χρυσοστόμου, μνημονεύουμε και πανηγυρίζουμε τον Αγ. Νικόδημο, τον Σύριο».

«Το 1987 ο Δημήτριος Γρυπάρης με έξοδα δικά του (τρία εκατομμύρια δραχμές), που αφορούσαν φόρους, κτηματολόγιο, συμβόλαιο, μεταβίβασε τον Ι. Ν. Αγ. Τριάδος σε εμένα και εγώ τον μεταβίβασα στην Ι. Μ. Αγ. Ιωάννη Ταλάντων, όπου υπάγομαι. Μετά τη δημιουργία του νεοσύστατου ελληνικού κράτους, ο Ι. Ν. Αγ. Τριάδος περιήλθε στην κυριότητα της οικογενείας του τραπεζίτη Θ. Πάγκαλου και αργότερα του Σαμίου, οι οποίοι και συντήρησαν το ναό. Το 1990 αγόρασα όλα τα ερειπωμένα υπόγεια της Αγ. Τριάδος (δηλαδή το υπόγειο κτίσματος, που ανήκει και βρίσκεται δίπλα στον Ι. Ν. Αγ. Τριάδος), τα οποία ήταν καταπατημένα από χρησικτησία, έναντι του ποσού των οκτώ εκατομμυρίων δραχμών. Βοήθησαν στα διαδικαστικά και στο κτηματολόγιο οι: Ανδρέας Δρακάκης, Βρανίκος και ο δικηγόρος Χρήστος Καλημέρης. Σε αυτό το εκ βάθρων ανακαινισμένο κτίριο, στεγάστηκε ο Ι. Ν. Αγ. Νικοδήμου Συρίου, του οποίου τα εγκαίνια έγιναν το 2022. Του ναού τελειοποιηθέντος και εξοπλισθέντος με τα ιερά σκεύη, τελέσαμε πανηγυρικά τη μνήμη του Αγίου Νικόδημου, φέτος, την Γ΄ Κυριακή Ματθαίου 28-5-2023. Δεν ήθελα να είναι ένας μονόχωρος τετράγωνος ναός. Έτσι εκτός από τον κυρίως ναό, υπάρχει ο νάρθηκας με την εικόνα του Αγ. Νικοδήμου, ιστορημένη κατά προσέγγιση (ως γέροντος μοναχού) από τον ψάλτη και αγιογράφο Μιχαήλ Χατζηγεωργίου (αδελφό του ιατρού Χατζηγεωργίου), καθώς και άλλοι δύο βοηθητικοί χώροι, με πεζούλια περιμετρικά, όπου εκτίθενται παλαιές εικόνες και εκκλησιαστικά σκεύη από τον Ι. Ν. Αγ. Τριάδος, τον Ι. Ν. Αγ. Νικόλαου (Πτωχού), κ.α. Όπου υπήρχαν τζάκια διατηρήθηκαν. Οι χώροι έχουν διαρρυθμιστεί έτσι ώστε να εξυπηρετούν τις ανάγκες του ναού και να λειτουργούν και σαν μουσείο».

Σε κάποια τμήματα του κτιρίου είχε πέσει η στέγη. Η δαπάνη για την ανακατασκευή του κτιρίου έγινε από τον π. Δωρόθεο και ευλαβείς χριστιανούς. Η αρχιτεκτονική μελέτη έγινε από τον π. Δωρόθεο, αν και υπήρχε επιβλέπων αρχιτέκτων.

«Μια μέρα με πήρε τηλέφωνο η κυρία Φιλίππου Χριστίνα (το γένος Ζαρμπάνη) και μου είπε: "Θέλω να κάνω κάτι για την εκκλησία". Την ενημέρωσα ότι χρειαζόταν ο ναός του Αγ. Νικοδήμου νέα κουφώματα και προσέφερε το απαιτούμενο ποσόν των 24.000 ευρώ. Τιμής ένεκεν τα οστά του συζύγου της Αντωνίου Φιλίππου (1935-2002), του ιερέως πατέρα της Χριστοδούλου Ζαρμπάνη (1917-1999) και της πρεσβυτέρας μητέρας της Καλλιόπης Ζαρμπάνη (1920-2007), τοποθετήθηκαν εντός του ναού. Στους βοηθητικούς χώρους εκτίθενται η ημικυκλική εικόνα της Πλατυτέρας από το ιερό του Ι. Ν. Αγ. Νικολάου Πτωχού, (όπου κάλυπτε κάποια παράθυρα και τοποθετήθηκε άλλη εικόνα στη θέση της), η εικόνα του Παντοκράτορα και ο παλαιός Επιτάφιος από τον Ι.

Ν. Αγ. Τριάδος, πανομοιότυπος με αυτόν του Ι. Ν. Μεταμορφώσεως του Σωτήρος, διάφορες εικόνες, η εικόνα του Αγίου Λουκά, ιατρού και επισκόπου Συμφερουπόλεως-Κριμαίας, η φωτογραφία του επισκόπου Πενταπόλεως Αγ. Νεκταρίου, φανάρι σε σχήμα εκκλησίας, με το οποίο οι ιερείς επισκέπτονταν κατ' οίκον ασθενείς και τους κοινωνούσαν, κ.α.»

«Ο Αγ. Νικόλαος ο Πτωχός ανακαινίστηκε ριζικά και την 1^η-9-1993 στο δάπεδο του αποκαλύφθηκαν πολλοί τάφοι γεμάτοι με οστά.» Λέγεται «Πτωχός» σε αντιδιαστολή με τον Αγ. Νικόλαο τον «Πλούσιο» στα Βαπόρια. Επίσης ονομάζεται των «Πτωχών» διότι τα έσοδα του είχαν χρησιμοποιηθεί τον 19^ο αιώνα για την ενίσχυση πτωχών Ερμουπολιτών, από το Ιερατικό Ταμείο Σύρου, που είχε ιδρύσει ο Αρχιεπίσκοπος Σύρου Μεθόδιος. Ο π. Δωρόθεος στον Ι. Ν. Αγ. Νικοδήμου συνηθίζει να κάνει νυκτερινή Θεία λειτουργία την παραμονή των Χριστουγέννων. «Υπάρχουν στη Σύρο τρεις εικόνες της Παναγίας του Χάρου, δηλαδή της Παναγίας που κρατάει στα χέρια της τον Εσταυρωμένο Χριστό. Μία εικόνα υπάρχει στον Ι. Ν. Αγ. Γεωργίου και δύο στον Ι. Ν. Αγ. Νικολάου Πτωχού. Ο ναός και η πασίγνωστη θαυματουργή εικόνα της Παναγίας του Χάρου βρίσκεται στο νησί των Λειψών. Υπάρχει κίνδυνος να χαθεί η ιστορική μνήμη, λόγω αδιαφορίας των ανθρώπων. Προβληματίζομαι πολύ για το μέλλον και για τη διαδοχή μου.»

Βιβλιογραφία

Εκκλησιαστικός Οδηγός Ορθοδόξων Ναών Σύρου, Ιερά Μητρόπολις Σύρου, Σύρος 2003

Αναδρομική Έκθεση ζωγραφικής του Κώστα Βαρβέρη στην Πινακοθήκη Κυκλάδων

Κείμενο, φωτογραφίες Χρήστου Θανόπουλου

Τον Απρίλιο 2023 (8 Απριλίου – 28 Απριλίου 2023) ο γνωστός Συριανός ζωγράφος-λογοτέχνης Κώστας Βαρβέρης πραγματοποίησε αναδρομική έκθεση ζωγραφικής στην Πινακοθήκη Κυκλάδων (Αίθουσες Νικ. Παπαδάμ).

Ακολουθούν οι κυριότεροι σταθμοί της ζωής του Κώστα Βαρβέρη, χρησιμοποιώντας, το δικό του κυρίως, χαρακτηριστικό λεξιλόγιο και ύφος. Ο Κώστας Βαρβέρης γεννήθηκε το 1938 στη Σύρο, είχε άλλα έξι αδέρφια, από τα οποία τα τρία πέθαναν στο λιμό της Κατοχής. Η οικογένεια ήταν πάμπτωχη και έτσι ο Κώστας Βαρβέρης από μικρός (οκτώ ετών) άφησε το σχολείο και ρίχτηκε στη βιοπάλη. Το 1962 ο πατέρας του έχει ανοίξει οينوμαγειρείο, στο οποίο απασχολείται όλη η οικογένεια. Βρήκε τυχαία στο πατάρι παλιού σπιτιού της οικογένειας, δύο σπασμένα καβαλέτα και παλιές κορνίζες. Έκτοτε, αυτοδίδακτος δε σταμάτησε να ζωγραφίζει, να εξελίσσεται και να δημιουργεί το δικό του προσωπικό ύφος.

Πειραματίζεται με διάφορες τεχνотροπίες. Το 1970, έχοντας συγκεντρώσει μεγάλο αριθμό πινάκων, πραγματοποιεί την πρώτη ατομική του έκθεση ζωγραφικής στο Ναυτικό Όμιλο Σύρου, σε μια εποχή που χαρακτηριζόταν συντηρητική και οι μοντέρνες εκφραστικές δημιουργίες ήταν πρωτόγνωρες, ακόμα και για την Ερμούπολη, με την πλούσια πολιτιστική παράδοση στις τέχνες. Απέσπασε το θαυμασμό των επισκεπτών, ενώ υπήρξε και οικονομική επιτυχία.

Μέσω της φίλης του Γιάννας Μαυράκη συστήνεται στον καθηγητή της Ανωτάτης Σχολής Καλών Τεχνών Λάζαρο Λαμέρα, για την εισαγωγή του στην Σχολή. Ενώ ετοιμάζει τα δικαιολογητικά του, ο καθηγητής αποπέμπεται από την ΑΣΚΤ και ο Βαρβέρης απορρίπτεται από τη Σχολή λόγω ορίου ηλικίας και γραμματικών γνώσεων.

Το 1971 αφήνει το πατρικό του και την οικογενειακή επιχείρηση, για να αφοσιωθεί απερίσπαστος στην Τέχνη. Διέθεσε το μικρό κεφάλαιο που είχε συγκεντρώσει με αιματηρές οικονομίες, για να ανοίξει ψησταριά στην Πλατεία Μιαούλη, ενώ το υπερώο του κτιρίου θα στέγαζε το εργαστήριο ζωγραφικής. Ο Αριστείδης Κοτσυφάκης, ιδιοκτήτης του κτιρίου, τον είχε βοηθήσει προσωπικά στην τρίμηνη επισκευή, του παραχώρησε δωρεάν τον 1^ο όροφο και του πρότεινε να τον βοηθήσει οικονομικά, βλέποντας πόσο χρεωμένος και αγχωμένος ήταν. Ο εστιάτορας και ποτοποιός Νικόλαος Βήχος, επίσης προθυμοποιήθηκε να παράσχει οικονομική βοήθεια. Ο Βαρβέρης αρνήθηκε ευγενικά τις γενναιόδωρες προσφορές, λέγοντας μέσα του: «Όχι, θα κολυπήσεις κι ας είναι μακριά το νησί των Φαιάκων και η Ναυσικά δεν περιμένει κανένα νέο μετά τον Οδυσσέα ναυαγό».

Το ζωγραφικό του έργο περιλαμβάνει στοιχεία υπερρεαλισμού και ναϊφ, με πληθωρικούς πίνακες που κατακλύζονται από μορφές και χρώματα. Θέτει υπαρξιακά ερωτήματα, αγωνιά για το μέλλον του πλανήτη και της ανθρωπότητας. Έχει φιλοσοφικές προεκτάσεις. Το διατρέχει λογοτεχνικό ύφος, ως συνέχεια της άλλης ιδιότητας του, αυτής του συγγραφέα, που με τα πεζά και ποιήματά του προσπαθεί να αφυπνίσει συνειδήσεις. Ο Κώστας Βαρβέρης στέκει μακριά από δόγματα και κόμματα, είναι αυτόνομος, αυτάρκης, αυτοδημιούργητος. Έμπνευση αντλεί από τη φύση. Τον απασχολεί η καταστροφή του περιβάλλοντος, που θυσιάζεται στο βωμό του χρήματος. Ακολουθεί δικούς του δρόμους για να εκφράσει τα ψυχικά αδιέξοδα του ανθρώπου. Κεντρικό στοιχείο και άξονας της ζωγραφικής του είναι η θάλασσα και η ζωή μέσα και γύρω από αυτήν. Σε όλο το έργο του είναι διάχυτη η εμμονή στον πάσχοντα και αγωνιζόμενο άνθρωπο, με τα μεγαλειώδη δημιουργήματά και τα τερατώδη εγκλήματά του.

«Ο ζωγράφος αποδίδει τις ενοράσεις του, τον ταραγμένο κόσμο της σύγχρονης εποχής και προσπαθεί να βγει από το αδιέξοδο και την αγωνία. Πολυμορφία και πολυχρωμία. Μια παρουσία οπωσδήποτε διαφορετική από τις άλλες».

(Εφημερίδα «ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ», Πάτρα, 1980).

«Εμείς οι συμπατριώτες του, ... οι «Παρατημένοι», οι συνθηκολόγοι, οι μηδίσαντες, που παρακολουθούσαμε και παρακολουθούμε με απορία και συγκατάβαση τούτον τον παράξενο άνθρωπο, να στήνει ανάμεσά μας, δίπλα στα στέκια της επαρχιακής μας ραστώνης και της αστικής μας αγκύλωσης, τους ψυχοβγάλτες πίνακες με το μέγεθος του Σικουϊέρος και την αιχμηρή απόγνωση του Μπρέγκελ και του Ιερώνυμου Μπος, ...».

(Δελτίο Τύπου. Μάρκος Φρέρης, Αντιπρόεδρος Π.Κ., Πρόεδρος του Δημο-τικού Συμβουλίου, 8-7-1983, Αναδρομική Έκθεση Κώστα Βαρβέρη στο χώρο έξω από τη Δημοτική Βιβλιοθήκη – Πνευματικό Κέντρο Δήμου Ερμούπολης).

Ο ανεξάρτητος και ελεύθερος Κώστας Βαρβέρης όταν έφτασε τα τριάντα άρχισε να δημοσιοποιεί τη δουλειά του, μετά από παρότρυνση του «πνευματικού του πατέρα» Σπύρου Κουντούρη.

Έχει πραγματοποιήσει 39 ατομικές εκθέσεις σε: Σύρο, Θήρα, Καισαριανή, Βύρωνα, Καλαμάτα, Ηράκλειο, Σάμο, Καλλιθέα, Νέο Ηράκλειο Αττικής, Ρέθυμνο, Πεύκη, Αμαρούσιο, Νεάπολη Θεσσαλονίκης, Έδεσσα, Γυάρο. Έχει συμμετάσχει σε πλήθος ομαδικών εκθέσεων. Παράλληλα με τη ζωγραφική ασχολείται με το γράψιμο. Έχει γράψει πολλά βιβλία: «Το Φεστιβάλ της Σύρου» (μυθιστόρημα), «Η κοινωνία κι εγώ» (διηγήματα), «Αντινομίες», «Στιγμές», «Οδοιπορώ», «Ρινίσματα», «Καταρροή» (ποιήματα), «Ο γλάρος με τα τυρκουάζ μάτια», «Η Ρίμα», «Οι κόκκινες αλεπούδες» (μυθιστορήματα), «Στοχασμοί και αγκυλώσεις» (γνωμικά και αφορισμοί).

Έχει συμπεριληφθεί στα λήμματα της «Μεγάλης Εγκυκλοπαίδειας της Λογοτεχνίας» του Χάρη Πάτση, στις ανθολογίες «Σύγχρονοι Έλληνες Ποιητές» (εκδόσεις Σκαραβαίος), της Διεθνούς Εταιρείας Ελλήνων Λογοτεχνών-ΔΕΕΛ «Σύγχρονοι Έλληνες Δημιουργοί» (εκδόσεις Ίανθος) και στο «Λεξικό Ελλήνων Καλλιτεχνών» (εκδόσεις Μέλισσα).

Έχει λάβει πολλές τιμητικές διακρίσεις και βραβεία. Το 1995 στο Διεθνές Διαγωνισμό «Μελίνεια Τρόπαια», της ΔΕΕΛ που διοργάνωσε το Πολιτιστικό Κέντρο του Δήμου Αθηναίων «Μελίνα Μερκούρη», απέσπασε το Β΄ Βραβείο για το ποίημα του «Εμείς» και Β΄ Βραβείο για το ζωγραφικό του έργο «Ανάτασις». Από τη ΔΕΕΛ έλαβε το 1999, τιμητική διάκριση για τον πίνακα του «Τα παιδιά του Πειραιά» και χρυσό μετάλλιο για το σύνολο του έργου του. Στον Πανελλήνιο Διαγωνισμό του Πολιτιστικού Συλλόγου Σαλαμίνας «Το Καφενείο των Ιδεών», έλαβε Α΄ Έπαινο για το ποίημα του «Αυτογνωσία» (1998), Α΄ Βραβείο για το χρονογράφημα «Θρησκεία και Επιστήμη» και το άρθρο «Ιερός Λόγος» (2005), Α΄ Βραβείο για το ποίημα

«Η Ανάσταση του Λαζάρου» και το δοκίμιο «Ο Θεός δεν παίζει ζάρια» (2007), κ.α.

Έλαβε επαίνους σε Πανελλήνιους Ποιητικούς Διαγωνισμούς για τα ποιήματά του «Της ζωής και του ονείρου», «Το τραίνο», «Συσχετικές αντωνυμίες» (2001 – 2008). Έλαβε τρία διπλώματα για τη συμμετοχή του στην Πανελλήνια Έκθεση Θαλασσογραφίας στη Φιλολογική Λέσχη Πειραιώς (1983, 1984, 1988). Το 1986 επιλέχτηκε για την ανεξαρτησία και την προσωπική σφραγίδα του έργου του από το Υπουργείο Πολιτισμού της Βουλγαρίας, μαζί με τον Κρητικό ζωγράφο Κώστα Παπαδάκη, για την ταινία «Οι ζωγράφοι των Βαλκανίων» που χρηματοδοτήθηκαν από την UNESCO. Το 1988 εγκρίθηκε από την επιτροπή αγοράς λογοτεχνικών βιβλίων του Υπουργείου Πολιτισμού το βιβλίο του «Ο γλάρος με τα τουρκουάζ μάτια», αλλά λόγω έλλειψης κονδυλίων δεν αγοράστηκε. Η Υφυπουργός Πολιτισμού, επί κυβερνήσεως ΣΥΡΙΖΑ, Μυρσίνη Ζορμπά (απεβίωσε τον Μάρτιο 2023), είχε προτρέψει τον Βαρβέρη να κατασκευάσει το έργο «Συριανή Υφαντουργία» – Γυναίκα σκεπασμένη με καρούλια, κινεί τα νήματα του αργαλειού». Το έργο τοποθετήθηκε στο ισόγειο του Βυρσοδεψείου Κορνηλάκη, που αποτελεί τμήμα του Βιομηχανικού Μουσείου Ερμούπολης.

Διετέλεσε μέλος του Δ.Σ. του Πνευματικού Κέντρου Ερμούπολης, της Δημοτικής Μουσικής και συμμετείχε ενεργά στην επιτροπή για την αποκατάσταση του ιστορικού Θεάτρου «Απόλλων».

Είναι παντρεμένος με την φιλόλογο κ. Αγγελική Φιλοπούλου, παλιά προϊσταμένη των ΓΑΚ Κυκλάδων-Τμήμα Σύρου, μέλος του Δ.Σ. Ιδρύματος Μωραΐτη και έχουν δύο κόρες.

Ακολουθούν αντιπροσωπευτικά αποσπάσματα από το εμβληματικό διήγημα του Κώστα Βαρβέρη, «Ο γλάρος με τα τουρκουάζ μάτια», εκδόσεις Καρανάση, Αθήνα 1986:

Πρόλογος

«Σ' όλους τους θαλασσοπόρους, σ' όλους του ναυτικούς, τους εραστές του υγρού στοιχείου κάθε ηλικίας και εποχής, είναι αφιερωμένο αυτό το βιβλίο ... επίσης σ' όλους τους ψαράδες ... Σ' αυτούς τους γιαλικάρηδες, λέω, τους αλήτες των ανορθόδοξων απολαύσεων που, ή σαν χταπόδια είναι απλωμένοι, ή σαν καβούρια γαντζωμένοι, στις δαιδαλώδεις πτυχές των παραλίων, δεν παύουν να παίζουν, χαριεντιζόμενοι με τις λευκές πλεξούδες της θάλασσας – καθώς αλανιάρες – κι αυτές, έξαλλες, σαλτάρουν στα σκέλια των υφάλων όλο πάθος, ορμή και ερωτικό οίστρο κι ακούν μ' αυταρέσκεια, μέσ' απ' το βαθύ τουρκουάζ του ορίζοντα, το γλάρο που τους φωνάζει: «ΔΥΟ φτερά έχει πάντα η ελευθερία παιδιά· κι ένα τραγούδι η ζωή».

« ... που να ζητήσω βοήθεια
για να κρύψω τη γη –
την καταδιώκει η Ανθρωπότητα».

« Μα που βλέπετε τέλος πάντων
την πρόοδο της ανθρωπότητας.
Για χιλιάδες χρόνια τα ίδια είδωλα προσκυνάμε.
Για τους ίδιους σκοπούς
τα ίδια εγκλήματα διαπράττουμε
και σήμερα
αμφισβητούμε ό,τι κι οι άλλοι
πριν από μας αμφισβήτησαν! ...

Ω, ουτοπία!
όνειρο που η βροχή
των καθημερινών γεγονότων σε σβήνει
πάρε στο δρόμο σου
των φτερών μου το πέταγμα
σ' άλλους πλανήτες λευτεριά να δώσεις.

... Το σημείωμα έπεσε στο τραπέζι ... και διάβασε: «Ονομάζομαι Τύρκος,
γιατί το χρώμα των ματιών μου είναι τυρκουάζ, παρμένο από την
απεραντοσύνη της θάλασσας, την καλοσύνη τ' ουρανού και τους
μυρωδάτους θάμνους των βουνών μας. Όποιος, τυχόν από αδεξιότητα με
σκοτώσει, με φυλακίσει ή με βασανίσει, ας μάθει πως, μόνο γιατί πολύ τους
ανθρώπους αγάπησα, το κατόρθωσε».

... Σήμερα κυριαρχεί η λογική του παραλόγου, αφού κατόρθωσε να
παραμερίσει τη λογική του ρεαλισμού, που με τη σειρά της παραμέρισε τη
λογική του ρομαντισμού ... Πιστεύω πως η έλλειψη προβληματισμού ... είναι
η ασθένεια του παραλογισμού, που συνειδητά ή όχι δολοφονεί το φυσικό
κάλλος, και κατ' επέκταση, την ίδια τη ζωή στη γη ...

... Όσο υπάρχουν άνθρωποι θα υπάρχουν κι όπλα κι όσο υπάρχουν όπλα
θα γίνονται πόλεμοι.

... Άπληστο ξόανο της φύσης, ο άνθρωπος είναι
πρόκληση και παραβίαση
στο χώρο και το χρόνο ...

... Όταν όμως (οι άνθρωποι) έχουν χάσει το αίσθημα
της ατομικής και συλλογικής ευθύνης
συμπεριφέρονται όπως τα κτήνη».

Το διήγημα «Ο γλάρος με τα τυρκουάζ μάτια» βασίζεται σε αληθινά
γεγονότα, οι διάλογοι όμως και οι προεκτάσεις που παίρνει (περιβαλλοντικές –
φιλοσοφικές), είναι φανταστικοί. Τη δεκαετία του '80 υπήρχε ένα καφενείο

στα μανάβικα (Χίου και Ακτής Παπάγου), του οποίου ιδιοκτήτης ήταν ο Σπύρος Σάρδης («Μπακαλιάρος») και βοηθό είχε το γιό του Θανασάκη. Το κτίριο διέθετε «γκλαβανή» στην ταράτσα. «Διασκέδαζε τη λαϊκή κουρελαρία πουλώντας ή χαρίζοντας σφυριχτράκια, μπαλόνια, λουκουμάδες, ούζο και άφθονη σάτιρα ... Ένας ψαράς του έφερε από τις Δήλες δώρο το μικρό γλάρο με τα ανεπανάληπτα (τυρκουάζ) μάτια ... Τον φύλαγαν στην γκλαβανή. Τον τάζαν καθημερινά τυριά, ψωμιά, ψιλά ψαράκια και τον εκπαίδευαν εντατικά»... Ο γλάρος μεγάλωσε και ερχόταν καθημερινά στο καφενείο για να τον ταΐζουν. Ο «Μπακαλιάρος» του τραγουδούσε αντάρτικα τραγούδια, τα άκουγε ο γλάρος, χόρευε γυροπετώντας. Μαζευόταν κόσμος στην παραλία να δει τη θριαμβευτική άφιξη του γλάρου. Ο Κ. Βαρβέρης φώναζε: «Κάντε χώρο, να κατέβει το πουλί. Όμως μια μέρα κάποιος "φασίστας" χωροφύλακας σκότωσε το πουλί». Ο Κ. Βαρβέρης έχει αφιερώσει πολλά ζωγραφικά έργα του στο γλάρο με τα τυρκουάζ μάτια.

Ο ίδιος μας διηγήθηκε (Απρίλιος 2023), ότι είχε μεγαλώσει δύο γλαρόπουλα, που του είχε φέρει κάποιος ψαράς. Εκείνη την εποχή έμενε στην περιοχή «Βαπόρια», δίπλα στον ξενώνα «Υπατία». Όταν μεγάλωσαν οι γλάροι, απελευθέρωσε τον έναν, αλλά αυτός δεν ξαναγύρισε. Έδενε τον άλλο γλάρο με τριχιά (πετονιά) και τον απελευθέρωνε από τα κάγκελα. Αν έλειπε πολλή ώρα, τραβούσε την τριχιά και το πουλί επέστρεφε. Κάποια μέρα κόπηκε η τριχιά. Ο γλάρος έλειπε για κάποιο διάστημα, όμως επέστρεφε μερικές φορές. Σύχναζε στην παραλία κάτω από τον Ι. Ν. Αγ. Νικολάου, δίπλα στους λουόμενους. Κάποια μέρα στεκόταν δίπλα σε μητέρα με παιδί που είχε σύνδρομο Down. Η μητέρα φοβήθηκε μήπως ο γλάρος τσιμπήσει το παιδί της και τον έδιωξε. Ο γλάρος άργησε να ξαναφανεί. Ο Κ. Βαρβέρης ρωτούσε τους γείτονες και του έλεγαν ότι όταν λείπει το πουλί επέστρεφε, ενώ όταν ήταν στο σπίτι, ο γλάρος δεν πλησίαζε. Ένας ψαράς τον πληροφόρησε ότι: «Ο γλάρος θα πεθάνει, διότι κανονικά πίνει θαλασσινό νερό και εσύ του 'δινες γλυκό».

Από το ποίημα του Κ. Βαρβέρη:

«Η λογική σα μέτρο βίου».

Όχι, η Λογική δεν είναι παράσιτο συναισθημάτων.

Ακόμα και στη θερμή προσφορά της Αγάπης,

στέκεται διατηρώντας (για κάθε ενδεχόμενο) με επιφυλάξεις, με σέβας και προσοχή το κάλεσμα της φρόνησης ...

... Κι όταν της λένε να πει κάτι για τον Θεό, απαντά: Ο Θεός είναι άλλου παπά Ευαγγέλιο.

Κι ο έρωτας; Τί σχέση έχει η Λογική με τον Έρωτα; Σχεδόν καμία.

Γιατί ο Έρωτας αποφεύγει συνειδητά τη Λογική

επειδή τον θέτει σε αναμονή, σύνεση και με λεπτές αποχρώσεις λέξεων, ελέγχει την διάρροια των συναισθημάτων.

Ναι, ο Έρωτας είναι το πιο ισχυρό και παρορμητικό ένστικτο του ζωικού βασιλείου

κι ολόκληρου του ζωικού οργανισμού ακόμα κι απ' το ένστικτο της πείνας. Εξού και το «Έρωσ ανίκατε μάχαν».

Κί' όμως, αυτός, ο Έρωσ, που δεν δέχεται διόλου συμβουλές απ' το θησαυροφυλάκιο της Λογικής, κι επιδεικτικά της γυρίζει την πλάτη

βγαίνει τις περισσότερες φορές χαμένος ...

Με την έκθεση «Αναδρομή, Ονειρικές Υποδιαιρέσεις», παρουσίασε μεγάλο μέρος της δουλειάς του, ξεκινώντας από τα πρώτα του έργα, έως τα πιο πρόσφατα. Την επιμέλεια της έκθεσης είχε η Έρση Βαρβέρη, με τη στήριξη της Αγγελικής Ψιλοπούλου –Λίνας Βαρβέρη και του Τμήματος Πολιτισμού του Δήμου Σύρου – Ερμούπολης. Το παρών στην έκθεση έδωσε ο δήμαρχος Σύρου – Ερμούπολης κ. Νίκος Λειβαδάρας. Κατά τη διάρκεια της έκθεσης, σύσσωμη η οικογένεια Βαρβέρη στάθηκε στο πλευρό του μεγάλου Συριανού, μαχόμενου στοχαστή, Κώστα Βαρβέρη.

Στον Ταρσανά της Ερμούπολης

Κείμενο, φωτογραφίες, Χρήστου Θανόπουλου

Με την ίδρυση της Ερμούπολης, δημιουργήθηκε μια ναυπηγοεπισκευαστική ζώνη, ο «Έσω Ταρσανάς», ο πρώτος και παλαιότερος ταρσανάς, ο οποίος καταλάμβανε την περιοχή από το πρώην κτίριο της Πυροσβεστικής Υπηρεσίας έως το πρατήριο της ΕΚΟ, στην άκρη του λιμανιού. Οι παλαιότεροι караβομαραγκοί που δραστηριοποιήθηκαν ήταν οι: Π. Μάσχας, Φ. Σέχας, Ε. Σωτηράκης, Μ. Πουτούς, Ι. και Ν. Παγίδας, Ι. και Σ. Κουφουδάκης, κ.α. Κατασκεύαζαν ξύλινα ιστιοφόρα και το 1854 ο Ν. Παγίδας δημιούργησε το πρώτο ξύλινο ατμόπλοιο στην Ελλάδα. Γύρω στο 1860 ολοκληρωνόταν το κτίσιμο του μηχανουργείου-χυτηρίου του Νεωρίου, στη θέση του παλαιού Λοιμοκαθαρτηρίου και περίπου την ίδια εποχή (μέσα 19^{ου} αιώνα), γινόταν η εγκατάσταση του Καρνάγιου, δίπλα στο Νεώριο, στη θέση που βρίσκεται σήμερα. Ο «Έξω Ταρσανάς» ή «Νέο Ναυπηγείο», όπου εγκαταστάθηκαν οι ναυπηγοί το 1870, απλωνόταν σε πολύ μεγαλύτερη έκταση από τη σημερινή. Ο σύγχρονος Ταρσανάς, είναι το αρχαιότερο εν ενεργεία ναυπηγείο της Ελλάδος.

Όπως μας δήλωσε (Αύγουστος 2022 και 2023) ο κ. Μάκης (Μιχάλης) Μαυρίκος, η οικογένεια των Μαυρίκων, με καταγωγή από τη Χίο, δραστηριοποιείται στον Ταρσανά από το 1860, (σύμφωνα με την προφορική παράδοση της οικογενείας). Αρχικά, ξεκίνησε ο Παύλος Μαυρίκος και κατόπιν συνέχισε ο Μιχαήλος Μαυρίκος (παππούς), ο οποίος πέθανε το 1961 σε ηλικία 116 ετών! Είχε νυμφευτεί την Παρασκευή Βενιέρη

(από τη γνωστή οικογένεια του Μάουκα στην Πάρο) και απέκτησαν πέντε γιούς, τους: Γιώργο, Κωνσταντίνο, τους δίδυμους Νηρέα και Άρη (γεννήθηκαν το 1918), Δημήτρη και δύο θυγατέρες, τη Δέσποινα και τη Μαρία. Και οι πέντε γιοι εργάστηκαν στον Ταρσανά. Ο Γιώργος απέκτησε τρία παιδιά, τους: Παρασκευή, Μιχάλη και Νίκο. Ο Κωνσταντίνος απέκτησε τους: Παρασκευή (Βούλα) και Μιχαήλ. Ο Νηρέας απέκτησε το Μιχάλη (Μάκη). Ο Άρης απέκτησε την Παρασκευή (Βούλα). Ο Δημήτρης απέκτησε το Μιχάλη και τη Βούλα. Η Δέσποινα απέκτησε τον Δημήτρη και τη Ματούλα. Ο Μιχάλης (Μάκης) του Νηρέα Μαυρίκος, γεννήθηκε το 1964, παντρεύτηκε τη Φωτεινή Γεωργίου και απέκτησαν έναν γιο, τον Νηρέα, (ο οποίος είναι μηχανικός πληροφορικής). Είναι Ηλεκτρολόγος – Μηχανολόγος των ΚΑΤΕΕ – ΤΕΙ και δουλεύει από μικρός στον ταρσανά, μαζί με τον πατέρα και τους θείους του. Εντατικά άρχισε να εργάζεται από το 1978, παράλληλα με το σχολείο. Από την εποχή της επταετίας επί χούντας, είχε καθιερωθεί στα μηχανουργεία, τα οποία ανθούσαν στην Ερμούπολη, οι μαθητευόμενοι να παίρνουν μισθό και ένσημα από το κράτος. Ο Μάκης Μαυρίκος αποτελεί στην ουσία την τέταρτη γενιά της οικογενείας, που διαδέχθηκε τον παππού, τον πατέρα του Νηρέα (πέθανε το 1997) και τους θείους του. «Η δουλειά είναι σκληρή», λέει ο Μάκης Μαυρίκος, ο οποίος έχει πληρώσει ακριβό τίμημα υγείας.

Η έλευση του ατμού στα μέσα του 19^{ου} αιώνα έφερε το πρώτο κτύπημα στα ξύλινα ιστιοφόρα, τα οποία από τότε άρχισαν να λιγοστεύουν, καθώς καθιερωνόταν τα σιδερένια πλοία. Από τις αρχές του εικοστού αιώνα τα ξυλوناυπηγεία κατασκεύαζαν μικρότερα σκάφη, κυρίως αλιευτικά, τουριστικά, αλλά και εμπορικά. Τη χαριστική βολή θα δώσει η χρήση του πλαστικού στα σκάφη.

«Έχουν κατασκευαστεί στον Ταρσανά πάνω από 5.000 σκάφη άνω των 25 μέτρων. Στη φωτιά του Ταρσανά το 1970, δυστυχώς κάηκε το αρχείο των σκαφών. Έως τις αρχές του Β΄ Παγκόσμιου Πολέμου, ο Ταρσανάς απασχολούσε περίπου 60 άτομα και κατασκευάζονταν τουλάχιστον 10–15 νέα σκάφη ετησίως. Μετά το 1986 άρχισε να μειώνεται ο κύκλος εργασιών του Ταρσανά. Σταδιακά μειωνόταν το κτίσιμο νέων σκαφών και περιοριζόταν στον επισκευαστικό τομέα των «καρναγιέρηδων», εξαιτίας της μείωσης των σκαφών, (από το 1986 που αποφασίστηκε η μείωση του αλιευτικού στόλου της τότε Ε.Ο.Κ., λόγω υπεραλίευσης των θαλασσών). Η Ελλάδα ζήτησε το κόψιμο των ελληνικών αλιευτικών σκαφών, που θα αποσύρονταν και θα λάμβαναν την επιδότηση του Υπουργείου Γεωργίας, ενώ π.χ. η Πορτογαλία δεν έκοψε τα υπό απόσυρση πλοία της. Αφαιρούσαν τις άδειες από τα αποσυρόμενα σκάφη και ταυτόχρονα έδιναν νέες σε ανεμότρατες, για ψηφοθηρικούς λόγους!»

«Οι ναυπηγοεπισκευαστικές εργασίες πραγματοποιούνται κυρίως την περίοδο Νοεμβρίου – Μαΐου. Υπήρχαν πολλά συνεργεία, κυρίως Συριανών και απασχολούνταν 30–40 άτομα. Σήμερα στον Ταρσανά υπάρχει ένας Αιγύπτιος караβομαραγκός, ο οποίος έχει μαθητεύσει για πολλά χρόνια και έχουν πλήρη απασχόληση συνολικά έξι άτομα. Χρειάζονται δύο χρόνια για την εκμάθηση των εργαλείων. Άλλοι συριανοί ταρσανάδες που υφίστανται σήμερα με μικρό κύκλο εργασιών είναι: του Θανάση

Βλάμη, στο Βράχο, δίπλα στην οδό Ερμούπολεως-Κινίου, του Νίκου Καραμολέγκου και της κόρης του Γεωργίας, δίπλα στην οδό Δανακού – Κινίου, των Μανώλη και Νίκου Ζώρζου (του Φουσκή) και το καρνάγιο του Πολυδούλη. Κάποια καρνάγια που ήταν μακριά από τη θάλασσα έκλεισαν. Εμείς έχουμε πλήρη εξοπλισμό και επιβιώσαμε.»

«Παραγγέλθηκαν το 1918, στο Μιχαήλο δύο караβόσκα («Άρης» και «Νηρέας»), χωρητικότητας 800 τόνων, από τους εφοπλιστές αδελφούς Δρούτση. Η γιαγιά ήταν έγκυος σε δίδυμα. Τα βάφτισαν οι αδελφοί Δρούτση και τους έδωσαν τα ονόματα των πλοίων. Η γενιά του πατέρα έκτισε τα περισσότερα σκάφη».

«Οι μέθοδοι κατασκευής ξύλινων πλοίων είναι τρεις. α) Το «μισομόντελο» ή «μοντέλο» (μικρό αντίγραφο υπό κλίμακα). β) Το «μονόχναρο», εμπειρική μέθοδος για μικρά σκάφη συνήθως. γ) Η «σάλα», με σχέδια σε κλίμακα 1/1». Καθιερώθηκε από τα τέλη του 18^{ου} αιώνα. Ο Ταρσανάς των Μαυρίκων ήταν γνωστός για την περίφημη σάλα του, το ξύλινο δάπεδο πάνω στο οποίο σχεδιάζονταν σε φυσικό μέγεθος τα χνάρια των στραβόξυλων (πλωριό και πρυμίο ποδόσταμα, νομείς), βάσει των οποίων κατασκευάζονταν τα σκάφη. Από την ίδια σάλα μπορούσαν να κατασκευαστούν πολλά νέα σκάφη. Βάφεται ξανά η σάλα, προκειμένου να χρησιμοποιηθεί για την κατασκευή νέου πλοίου. Από τη σάλα κατασκευάζεται το μοντέλο, σε κλίμακα 1/1. Η σάλα των Μαυρίκων, που είχε σχέδια για εννέα σκάφη, είναι διαφορετική από τις σάλες στην υπόλοιπη Ελλάδα. Αυτό οφείλεται στην Ενετοκρατία. Επισκέπτες από την Ιταλία είχαν αποφανθεί ότι η σάλα με τα σχέδια της, είναι ίδια με αυτήν του Πανεπιστημίου της Γένοβας. Κάθε οικογένεια έχει τα δικά της στάνταρ. Ο πατέρας έλεγε: «Αν δε μπορείς να φανταστείς, μη σχεδιάζεις». Η ορολογία–λεξιλόγιο που χρησιμοποιείται από τους караβομαραγκούς, περιλαμβάνει λέξεις ελληνικές, ιταλικές και τουρκικές.»

«Ο Κώστας Δαμιανίδης, κατά την εκπόνηση της διδακτορικής διατριβής του αντέγραψε τη σάλα των Μαυρίκων και τη μετέφερε στο «Μουσείο Ναυπηγικών και Ναυτικών Τεχνών του Αιγαίου» στο Ηραίο Σάμου. Κρατάμε τα μέτρα – διαστάσεις από κάθε σκάφος που κατασκευάζουμε, για να τα χρησιμοποιήσουμε πάλι αν χρειαστεί. Πάρα πολλά αξιόλογα σκάφη κατασκευάστηκαν στον Ταρσανά».

«Από τα διασημότερα ήταν το «Κύμα», του οποίου τα σχέδια έκανε το 1959 το ναυπηγικό γραφείο "Camper and Nickolson", από σχέδια που υπήρχαν σε βρετανικό μουσείο, ενός ισπανικού γαλιονιού του 16^{ου} αιώνα. Ο Μαρής Εμπειρικός ανέθεσε την κατασκευή του σκάφους στους αδελφούς Μαυρίκους, οι οποίοι μέχρι τότε δεν χρησιμοποιούσαν ηλεκτρικά εργαλεία. Ο Εμπειρικός τους έφερε τα πρώτα ηλεκτρικά εργαλεία των 110V. Το «Κύμα» ταξίδεψε μέχρι τη Γαλλία και είχε συμπεριληφθεί στη φωτογραφία διαφήμισης γνωστής εταιρείας ενδυμάτων. Το σκάφος πουλήθηκε στο Χάρη Τζάλα, ναυτιλιακό πράκτορα και εκδότη περιοδικών σχετικών με την παραδοσιακή ναυπηγική τέχνη. Αργότερα άλλαξε χέρια, έγινε τουριστικό σκάφος και ήταν

αγκυροβολημένο στο λιμάνι της Ζέας. Μετά από μερικά χρόνια κήκε». Η γάστρα τέτοιων σκαφών είχε μια πρυμναία κάθετη περίτεχνη επιφάνεια, με ξυλόγλυπτα διακοσμητικά σχέδια, τον άβακα ή καθρέφτη. «Στον Ταρσανά αυτήν την κάθετη επιφάνεια την ονομάζουμε «τάκο». Το «Κύμα» μάλιστα είχε διπλό τάκο, εξωτερικό και εσωτερικό.»

(Μαρτυρία Μάκη Μαυρίκου, Μανώλη Ζώρζου, Αύγουστος, Οκτώβριος 2022, Αύγουστος 2023)

Ο κ. Μάκης Μαυρίκος μάς ξενάγησε στο υπερυψωμένο γραφείο – επιτελείο του, με τα μεγάλα παράθυρα, που έχουν πανοραμική θέα του Ταρσανά. Τους τοίχους κοσμούν παλιές ασπρόμαυρες φωτογραφίες, με τα καλύτερα σκάφη που ναυπηγήθηκαν στον Ταρσανά. Δεσπόζει η φωτογραφία του πατέρα Νηρέα Μαυρίκου, μόνου ή με τα αδέρφια του και τους άλλους μαστόρους. Η μικρή βιβλιοθήκη, εκτός από τα βιβλία, φιλοξενεί μία πυξίδα, συσκευή ραδιοεπικοινωνίας, μικρή προπέλα, ξύλινο τιμόνι πλοίου, κ.α. Λευκά ερμάρια με αρχεία συμπληρώνουν την επίπλωση του γραφείου. Στο βάθος του γραφείου υπάρχει λεπτομερές σχέδιο της πασίγνωστης σάλας, της οποίας τα παλιά σανίδια είναι στοιβαγμένα κάτω από το προκατασκευασμένο κτίριο. Τα σχέδια των τελευταίων σκαφών που κατασκευάστηκαν βάσει της σάλας, έχουν προ πολλού σβηστεί από τα σανίδια. Σε μικρή απόσταση και πίσω από το κάθισμα του γραφείου ξεχωρίζει η φωτογραφία του «παππού» Μιχαήλου.

Δίπλα στην εξώθυρα βρίσκεται κρεμασμένη η φωτογραφία του Αντώνη Τζώρτζη. «Το 1970 ο καρναγίερης Αντώνης Τζώρτζης, προερχόμενος από το Καρνάγιο, εγκαταστάθηκε στον Ταρσανά, έχοντας δικό του ξεχωριστό χώρο. Είχε τις δικές του δουλειές, αλλά βοηθούσε και στις καθελκύνσεις του Ταρσανά. Πέθανε γύρω στα τέλη της δεκαετίας του 80'. Ο γιος του Βαγγέλης Τζώρτζης, συνεταιρίστηκε μόνο μαζί μου (με τον Μάκη Μαυρίκο), από το 2006 έως το θάνατο του, το 2014.»

Εμβληματική είναι η φωτογραφία του 1958, όπου «στο μέσον δεσπόζει το σημαιοστολισμένο λίμπερτυ «Ευαγγελία», που παράγγειλε ο πατέρας του Ηλία Γαβιώτη, έτοιμη προς κατέλκυση. Κατέληξε ανεμότρατα με το όνομα «Ολυμπιακός». Στη διαδρομή από Λήμνο προς Καβάλα, με τρικυμία 10-11 μποφόρ επιβίωσε, ενώ δύο άλλα σιδερένια σκάφη βούλιαξαν. Αριστερά της βρίσκεται το σκάφος «Ψίθυρος» των Αδελφών Ρεθύμνη (ιδιωτικό σκάφος) και δύο τρεχαντήρια κουλουριώτικα (από τη Σαλαμίνα). Δεξιά είναι η υδροφόρα του Εμπειρίκου και δίπλα πετσώνεται το πέραμα του Μπόμπολα «Ευστάθιος». Υπάρχουν φωτογραφίες πολλών σκαφών, ανάμεσα τους και αυτές του «Κύματος» και του τρεχαντηριού «Κεραυνός» από τη Νάξο. Μία φωτογραφία τραβήχτηκε κατά την επίσκεψη του βασιλιά Παύλου και του τότε διαδόχου Κωνσταντίνου, στον Ταρσανά το 1959. Το «Ευαγγελίστρια» είναι πέραμα του 1940, κατασκευασμένο στον Ταρσανά, ολικού μήκους 20 μ., το οποίο ανήκει στο «Ναυτικό Μουσείο Αιγαίου» (1985) στη Μύκονο, αλλά σήμερα δεν είναι σε καλή κατάσταση. Το πέραμα «Παναγία Τήνου», έχει καταλήξει στον Πειραιά, είναι ιδιωτικό σκάφος πλέον και βραβεύεται στις Ρεγκάτες του Αιγαίου (Ετήσιες Ιστιοδρομίες Ανοικτής Θαλάσσης), ως το ομορφότερο παραδοσιακό σκάφος. Το «Ερμίνα Ι» ήταν

ένα από τα ωραιότερα караβόσκαρα (με πλώρη και πρύμνη σε σχήμα S) που κατασκευάστηκε στον Ταρσανά και έγινε τουριστικό σκάφος. Το είχε παραγγείλει ο γνωστός τραγουδιστής Τόλης Βοσκόπουλος. Πουλήθηκε στον επιχειρηματία Γαλανάκη ως ιδιωτικό, ο οποίος το χρησιμοποίησε και ως τουριστικό. Το σκάφος «Μιχαήλος», λίμπερτυ στην πλώρη και караβόσκαρο στην πρύμνη, μήκους 40 μ. μπορούσε να κουβαλήσει φορτίο 500 τόνων. Βυθίστηκε, όπως και το «Κύμα», (το οποίο καταστράφηκε από φωτιά), έξω από τη Σκόπελο. Στο λίμπερτυ είναι ίσια η πλώρη και πιο στιβαρή η πρύμνη. Είναι πιο δύσκολο το πέτσωμα. Όλα τα σκάφη στη γάστρα πλησιάζουν το σχήμα της σταγόνας. Τα λίμπερτυ και караβόσκαρα είναι πιο αποδοτικά, λιγότερο ενεργοβόρα. Χρειάζονται κινητήρα μικρότερης ισχύος.

Από τα ιστιοφόρα πλοία του 19^{ου} και 20^{ου} αιώνα, στις ελληνικές θάλασσες ήταν πολύ δημοφιλή από τα εμπορικά-μεταφορικά, τα οξύπρυμνα τρεχαντήρι και πέραμα, από τα αλιευτικά η αλαμάνα (με χρήση περισσότερο στη Μαύρη Θάλασσα) και η τράτα, από τα σπογγαλιευτικά η συμιακή σκάφη και το μηχανοκάϊκο. Τα ιστία (πανιά) ανάλογα με το σχήμα ονομάζονται: λατίνι (τριγωνικό), τετράγωνο, σακολέβα (τραπεζοειδής, δίνει το όνομα και στο σκάφος με αυτό το πανί), ψάθα (τραπεζοειδής).

Το τρεχαντήρι είναι ο πιο διαδεδομένος τύπος μικρού ξύλινου σκάφους στο Αιγαίο. Είναι οξύπρυμνο φαρδύ σκάφος, με κυρτωμένο το πλωριό ποδόσταμα, που πλησιάζει στο τεταρτημόριο κύκλου. Κατασκευάζονταν εξ' ολοκλήρου από πεύκο ή ο σκελετός από σκληρό ξύλο (βελανιδιά ή φτελιά) και επικάλυψη από πεύκο. Ήταν εμπορικά ή αλιευτικά. Το μηχανοκάϊκο ήταν σπογγαλιευτικό τρεχαντήρι με σκάφανδρο – χειροκίνητη αεραντλία.

Το πέραμα είναι σκάφος του Αιγαίου, εμπορικό – μεταφορικό, ανάλογα με το μέρη που ταξιδεύει, μήκους πάνω από 20 μ., με δύο κατάρτια συνήθως και πανιά ψάθες ή μπούμες. «Η κουπαστή έχει ιδιόμορφη απόληξη στην πλώρη. Υπάρχει μια κάθετη επιφάνεια, ο «τάκος», και προεξέχει μπροστά ο «κάτσουλας». Η κατάληξη της πρύμνης είναι ο «γλάρος», (μοιάζει με το θαλασσοπούλι, με ανοικτά φτερά). Ήταν σκάφος 50 – 100 τόνων συνήθως. Έχουν αναφερθεί σκάφη έως 500 τόνων. Είχαν σκελετό από βελανιδιά – φτελιά και πέτσωμα από πεύκο. «Η Σύρος πρώτη έκτιζε περάματα, από την εποχή των Κουφουδάκηδων. Στα συριανά περάματα υπάρχουν τα «τζαβράκια». Διακόπτεται το ζωνάρι κοντά στην πλώρη, που είναι διάτρητο για να μπαίνουν οι νομείς. Το «όκιο», δηλαδή η τρύπα, κατασκευασμένη από μεταλλικό σωλήνα, από όπου διέρχεται η αλυσίδα της άγκυρας, βρίσκεται χαμηλά κάτω από τη γέφυρα, ευθυγραμμισμένη με τον εργάτη, τον ακτινωτό τροχό από τον οποίον το πλήρωμα τύλιγε ή ξετύλιγε την αλυσίδα της άγκυρας.»

Η τράτα αποτελεί το κυριότερο αλιευτικό κωπήλατο σκάφος του Αιγαίου, για τον 19^ο αιώνα, μήκους έως 15 μ. (συνήθως 8 – 12 μ.). Πήρε το όνομά της από το ομώνυμο δίχτυ, με το οποίο οι ψαράδες περικύκλωναν ένα κοπάδι ψαριών και το τραβούσαν έξω, συνήθως από την παραλία. Κατασκευάζονταν από πεύκο και τμήματα του

σκελετού από σκληρότερο ξύλο (δρυ, φτελιά, μουριά). «Το σχήμα της πρύμνης θυμίζει γλάρο.»

Τη συμιακή σκάφη χρησιμοποιούσαν για τη σπογγαλιεία με «γυμνούς» δύτες, οι οποίοι με ένα βαρίδι από μάρμαρο κατέβαιναν στο βυθό, (έως τα τέλη του 19^{ου} αιώνα). Ήταν μικρά σκάφη, με μεγάλο ανάπτυγμα ιστιοφορίας, για να κινούνται γρήγορα στις πολυήμερες πλεύσεις από Σύμη, Κάλυμνο, Χάλκη, Ύδρα, Αίγινα, Τρίκερι, Κούταλη, προς τους τόπους των σφουγγαριών (Βόρειο Αφρική). Όταν από τα μέσα του 19^{ου} αι. οι δύτες άρχισαν να κατεβαίνουν με σκάφανδρο και χειροκίνητη αεραντλία, σταμάτησαν να ναυπηγούνται συμιακές σκάφες και τη θέση τους πήραν τα μηχανοκίνητα τρεχαντήρια.

«Στον Ταρσανά κατασκευάστηκε το 2012 συμιακή σκάφη, μήκους 20,5 μ. με ιστιοφορία σακολέβας. Όμως δεν έχει καθελκυστεί ακόμη. Βρίσκεται στην άκρη του Ταρσανά, βαμμένη με μίνιο, δίπλα σε τουρκικό σκάφος».

(Μαρτυρία Μάκη Μαυρίκου, Αύγουστος 2022)

«Δεν έχουν καμία σχέση τα τουρκικά με τα ελληνικά σκάφη. Τα τουρκικά είναι σαν πεπόνια. Τα ελληνικά είναι καλοτάξιδα. Στο Κάβο ντ' Ορο δεν καταλαβαίνουν τίποτα. Από τη συμπεριφορά του στη θάλασσα ξεχωρίζει το ελληνικό σκαρί, με την παράδοση που κουβαλάει πίσω του»

(Μαρτυρία Μανώλη Ζώρζου, Οκτώβριος 2022).

Στο χώρο του Ταρσανά, στην άκρη αριστερά, υπάρχει το εργαστήριο των караβομαραγκών, με τα εργαλεία κρεμασμένα στον τοίχο, μαζί με τα μονόχναρα, τις πριονοκορδέλες, τους πάγκους εργασίας, το μοντέλο υπό κλίμακα караβόσκαρου – λίμπερτυ, την παλιά εικόνα του Ευαγγελισμού της Θεοτόκου που επιβλέπει από ψηλά και προστατεύει το χώρο.

«Ο Μήτσος (Δημήτρης) Μαυρίκος είχε ναυπηγήσει στο Αχλάδι το κούτουλο σκάφος του Παντελή Μπόλια. Ο «Γερ Αλέκος» του Αλέκου Μπόλια είχε κατασκευαστεί από το Βλάμη στο Βράχο. Οι Αδελφοί Γουλανδρή όταν έγιναν ιδιοκτήτες του Νεωρίου, δεν αγόρασαν τον Ταρσανά, διότι σεβάστηκαν το χώρο. Τα παλιά ρυμουλκά του Νεωρίου «Φοίνιξ», «Κέρβερος», «Υβ-Υβ», βρίσκονται εντός του Νεωρίου παροπλισμένα».

«Ο Ταρσανάς της Σύρου είναι το μεγαλύτερο ναυπηγείο του Αιγαίου. Έχει τη δυνατότητα ανέλκυσης σκαφών έως 500 τόνων. Στη δεκαετία του 1980 κατασκευάστηκαν δύο μεταλλικές ανεμότρατες. Στις μέρες μας γίνονται μόνο επισκευές σκαφών, που φθάνουν τα 200 – 300 το χρόνο.» Τον Αύγουστο του 2022, ήταν υπό επισκευή δύο ανεμότρατες από Νάξο και Αμοργό και το μικρό λίμπερτυ του Καραμολέγκου «Σάντα Μαρία» (βαθυγάλαζο με κίτρινη διακόσμηση). Τον Αύγουστο του 2023 επισκευαζόταν το εμπορικό σκάφος «Μεγαλόχαρη», του 1940, από την Τήνο. «Καραβόσκαρο στην πρύμνη και λίμπερτυ στην πλώρη. Σήμερα το σκάφος είναι τουριστικό, με το όνομα «Μπλακ Ρόουζ». Έγινε εκτεταμένη επισκευή, τοποθετήθηκαν

νέα μαδέρια, νομείς. Πραγματοποιήθηκε καλαφάτισμα, βάφτηκε με μίνιο, κ.λ.π.» Στην άλλη άκρη του Ταρσανά επισκευαζόταν δύο άλλα σκάφη. «Παραπλεύρως του Ταρσανά υπάρχουν μικρά Καρνάγια». Ο Μάκης Μαυρίκος συχνά παραχωρεί δωρεάν το χώρο του Ταρσανά για να πραγματοποιηθούν συναυλίες με κοινωνικό σκοπό.

Στο Βιομηχανικό Μουσείο Ερμούπολης εκτίθεται το κατασκευαστικό ομοίωμα (μοντέλο) του συριανού σκάφους «Έλλην», κατασκευασμένο από τον Μ.Σ. Κουφουδάκη το 1907. Μαζί με τα άλλα εκθέματα, εργαλεία, αντικείμενα, μοντέλα, πίνακες, φωτογραφίες, αναδεικνύεται η τεράστια σημασία των ταρσανάδων και της ναυτιλίας εν γένει για τη Σύρο.

Ο Μάκης Μαυρίκος είναι ο τελευταίος της οικογενείας των Μαυρίκων, που συνεχίζει την μακροχρόνια παράδοση των Χίων, Ψαριανών, Υδραίων, Σπετσιωτών, караβομαραγκών, που δημιούργησαν από τον 19^ο αιώνα την εποποιία των συριανών ταρσανάδων.

Βιβλιογραφία

- Αγριαντώνη Χριστίνα, Φενερλή Αγγελική, Ερμούπολη – Σύρος, Ιστορικό οδοιπορικό, ΔΕΑΕ, Εκδόσεις Ολκός, Αθήνα 2000
- Δαμιανίδης Κωνσταντίνος, Δρούλια Λουκία, Ασδραχάς Σπύρος, Τζαμτζής Αναστάσιος, Ναυπηγική και πλοία της Ανατολικής Μεσογείου και Μαύρης Θάλασσας κατά τον 18^ο και 19^ο αιώνα, Πνευματικό Κέντρο του Δήμου Αθηναίων, Αθήνα 1995
- Τραυλός Ιωάννης, Κόκκου Αγγελική, Ερμούπολη, Έκδοση Εμπορικής Τράπεζας της Ελλάδος, Αθήνα 1980

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΕΙΣ

Ο Λογαριασμός IBAN του Συνδέσμου στη ALFA BANK είναι:

GR79 0140 2380 2380 0200 1000 044

Παρακαλούμε τα μέλη μας να καταθέτουν έγκαιρα την ετήσια συνδρομή τους, ενισχύοντας το Ταμείο μας, δεδομένου ότι είναι η μόνη πηγή εσόδων που διαθέτομε για την κάλυψη των πάγιων εξόδων του Συνδέσμου.

Πένθη:-

Απεβίωσε αιφνιδίως και ετάφη στην Αθήνα όπου διέμενε ο συμπατριώτης και παλαιό μέλος μας Εμμανουήλ Πασσας του Ιωάννου.

Θερμά συλλυπούμεθα τους οικείους του.

....ΦΘΟΡΑ....

Από τον Τάκη Κυριτσόπουλο

Κόκκινο δάκρυ στ' ανθογυάλι η ανεμώνη,
στο παραγώνι ένα καυσόξυλο σβηστό,
μέσα στο κάντρο η πανσέληνος στοιχειώνει,
στις εκκλησιές ξανασταυρώνουν τον Χριστό.

Σορόκος φρέσκος και οι τράτες ξεκινάνε,
χρυσή η φουρτούνα των σταχυών πάνω στη Γη,
τώρα, τη νιότη τους στα ξένα ξεπουλάνε
όλων των φίλων μου οι κόρες και οι γιοί.

Αποξεχνιέμαι στο νανούρισμα του μπάτη,
ίσως μπορέσω απόψε κι αποκοιμηθώ ...
Εδώ και χρόνια είν' η πατρίδα μου φευγάτη
κι εγώ κοχύλι ξεχασμένο στο βυθό ...

10-4-23

Τάκης Κυριτσόπουλος

Ο ΠΙΝΑΚΑΣ

Από τον Δημήτρη Βόϊκο

=====

Με ζήλο έπιασε κάποια στιγμή το καβαλέτο,
ξεκίνησε τον πίνακα να φτιάξει γλαφυρό
και γέρος πια τον τελείωσε, απέριπτο κι αδρό...!
Ήταν το έργο της ζωής του, υποθέτω...!

Βαριά ανασκิริτώντας τον κοιτούσε με τις ώρες...,
έμοιαζε ποντισμένος στα τενάγη των βυθών
ή σαν να ξεχορτάριαζε από το παρελθόν
σε αγκαθότοπο, με ρίζες ψυχοφθόρες...!

Τη θλίψη... είχε φτιάξει, κρύα έρημο τα βράδια!
Τη μοναξιά πιο κει..., κήπο την έκαμε πικρό.
Ζωγράφισε το φόβο..., με φαράγγι ζοφερό...!
Τις εμμονές πιο πέρα..., κόκκινα λιβάδια.

Τους πόθους..., με απόμερους πιο παρακάτω δρόμους.
Τα πέτρινα χωράφια παραπέρα, του καημού...!
Φουρτουνιασμένο πέλαγο το γκρίζο, του θυμού...!
Του δάσους τις σκιές..., με εφιάλτες, με τρόμους!

Τον πόνο έκαμε, απόκρημνο βουνό στα ύψη...!
Του πόνου το μεθύσι, χείμαρρο ορμητικό.
Τα λάθη του..., με τείχη πύργο μεσαιωνικό...!
Στο τέλος, έκαμε μιαν ήπειρο...την τύψη...

Φάρος αγάπης

Του Νίκου Σαλίβερου (Σάλος)

Ένας αγάπης «Φάρος,» ένα ξερός βράχος,
μια βάρκα άβουλη κι' ένας ψαράς μονάχος.
Στιγμής μια σπίθα στη σκέψη του ,αμελητέα ,
σου χάους την άφατη απεραντοσύνη..
Δείχνει κι' η θάλασσα νά' χει γαλήνη
και όλα φαίνονται στη ζωή ωραία.

Τάχα ο κόσμος εγίνηκε κατ'εντολήν
ή μήπως απ' το άστατον της τύχης θεωρία;
Ομως δεν έχω διαβάσει έγκυρη επιστολήν,
στον διάβα της γένεσης ,απ' τη θεοσοφία
μόνον της Ιστορίας δύσπεπτη μαρτυρία ,
και μένω ενεός στην ανθρωπίνη σοφία.

Λογίζετ' η μονάδα της φύσης αριθμός,
που αντιστοιχεί σε ορατά και μη.
Στο σύμπαν ο άνθρωπος σταθμός,
ξεχωριστός στις σκέψης τη δομή,
όμως κατάληξης αμφίσημης και ατελούς,
που τον ταξινομεί στους φυτικούς φελλούς.

Η άγνοια της γένεσης σε τρόμο τον οδήγησε,
για καταφύγι των λαθών, Θεόν εδημιούργησε,
στα βάθη, του είναι τον έθεσε, τον ευλόγησε,
τον εξωράισε κι' όταν θεώρησε πως τον προσέγγισε,
τον ζήλεψε , κι' αφού με «μανδύα πορφυρό» τον έντυσε,
τον χλεύασε, τον χτύπησε.....Εαυτόν πως πονά αγνόησε.

Σταυρώνει Τον μετά., φορεί τε και τα «ιμάτια του,»
αφού σφαλμένα πιστεύει, άθικτα θάναι τα παλάτια του.
Από το φόβο του θάνατου, τον «Ανασταίνει,» με παρρησία
..για της ζωής του το δυναπλήρωτο συμφέρον,
να «γεύεται» έτσι του θεού την πολήφημη αθανασία.
Μοναδικο 'εχ' η ζωή για του ανθρώπους ενδιαφέρον.

Μα πάντα υπάρχουνε κακοί ,τον κόσμο που αλλοτριώνουν,
Ξεπαρμένα ασχημονούν, και με πλαστή αγάπη λάθρα βιώνουν.
«Τα καλά και συμφέροντα» μετρούν για τους πάντες,
μα οι «προνομιούχοι» λίγοι και στέφονται νίκης γιρλάντες.
Ανάληγτα μοιράζουν τα κακά στους άλλους
θωρώντας εαυτούς ανίκητους θεούς μεγάλους.

Κι 'αν το ελιξίριο ζωής , από «Φάρο βγαίνει αγάπης,»
μονομαχεί ο άνθρωπος , για το θεό της λάσπης.
Αγάπη στους αιώνες όποιος «Χρισμένος» δίνει
σαν ένοχος, της «Σταύρωσης» φορτώνεται οδύνη.
Λησμονεί τον άφεκτο θάνατου, και ζώντας θρασύνεται,
λησμοσεί πως ο Θεός που κουβαλά πάντα «Αναστήνεται»

ΓΕΛΟΙΟΓΡΑΦΙΕΣ
Από τον Τάκη Κυριστόπουλο

